

ПОКРОВСЬКЕ ВИДНОКОЛО

літературно-мистецький та
краєзнавчо-історичний альманах

№ 5
2025

Голоси крізь вогонь.

Вже третій випуск нашого альманаху виходить в час війни. Наша Покровщина максимально наблизилася до лінії фронту. Покровчани стали біженцями, які були змушені покинути свої домівки через війну. Сум за рідним краєм стали болісною реальністю як і для мільйонів українців сьогодні.

Літературна творчість під час війни перестає бути просто мистецтвом – вона стає свідченням, молитвою та зброєю. Цей альманах збирає воєдино розрізнені голоси покровських авторів, що зафіксували досвід проживання великої війни. Це щира сповідь покоління, яке навчилося римувати біль із люттю, а любов – із вічністю. Кожен рядок тут – це спроба відвоювати у темряви хоча б трохи світла і зберегти пам'ять.

Твори, що увійшли до збірки, – це пряма мова про біль, стійкість і ту неймовірну силу, що тримає нас разом. Для тих, хто шукає в словах опору та відлуння власного серця.

ЗМІСТ

Мова – душа народу	
Ніколаєнко Ю. За нашу, за солов'їну.....	6
Різниченко М. Легенда про солов'я	8
Різниченко М. Війна і мова, розмова поколінь	9
Щусь В. Поетам	11
Смородін О. Слово – Сила	12
Ці твори народжені з болю і світла	
Бондаренко М. Дружня порада	14
Бондаренко М. Лист братові	15
Бондаренко М. Благання.....	15
Бондаренко М. Великий пшик	16
Бондаренко М. Настанова.....	17
Гончарова І. (Irisha Slavna). Такий дивак цей Чоловік.....	18
Гончарова І. Водоспадом стікає в долоні ..	18
Гончарова І. Я думала, що знаю вже напам'ять	19
Гончарова І. Кришталем інкрустованим брязкав	19
Гончарова І. Твій погляд прямо в душу зазирає	20
Гончарова І. А річ, звичайно, зовсім не у тім.....	20
Гончарова І. А Зима захурделила вулиці ...	21
Гончарова І. На Різдво загадаю бажання... ..	21
Дмитренко Н. На роздоріжжі я, на перепутті.....	22
Дмитренко Н. Завітала зима, мов на свято	22
Дмитренко Н. Будь благославленна, мамо.	23
Дмитренко Н. Мов тихий шепіт з даліни я чую.....	23
Зарудна Л. Вы крепость переднего края ...	24
Котельнік Т. Святий вечір.....	26
Котельнік Т. У зимовім парку	27
Котельнік Т. Лондону	28
Котельнік Т. Село, якого вже нема	28
Котельнік Т. Все минає.....	29
Котельнік Т. Осінній дощ	29
Котельнік Т. Сало – наш делікатес.....	30
Котельнік Т. Під дощем.....	30
Котельнік Т. Присвята бджолі.....	31
Котельнік Т. Заздрість	32
Котельнік Т. Молитва	32
Котельнік Т. Романтичний Травень	33
Котельнік Т. Конвалії.....	34
Котельнік Т. Зацвіли бузки.....	34
Котельнік Т. Скромність	34
Котельнік Т. Сонячний катрен.....	35
Котельнік Т. У веснянім королівстві	35
Котельнік Т. Плаче свічка	36
Котельнік Т. Пані Мода.....	37
Котельнік Т. Зимовий ранок	37
Котельнік Т. Мамина молитва	38
Котельнік Т. Безсоння.....	38
Котельнік Т. Відданість.....	39
Котельнік Т. Вишукана сукня	39
Котельнік Т. Казковий гість	40
Котельнік Т. Якою я була?	41
Макотер Н. Пакую у мішки своє життя	41
Макотер Н. Жив-був пес... ..	42
Ніколаєнко Ю. Осінній штрих війни	49
Панченко І. Кати мого народу	49
Панченко І. Зупинити би час.....	50
Панченко І. Яка на смак смачна пора	50
Панченко І. Людей на світі як води у морі	51
Панченко І. Життя – це сірник, що швидко згорає	52
Різниченко М. Після нічної атаки... ..	52
Різниченко М. Світло надії.....	53
Різниченко М. Ми не самі, господь він завжди з нами	54
Різниченко М. Сусіди виїхали всі	55
Різниченко М. Прости нас господи, за все, невже ми щось таки забули	57
Різниченко М. Легенда про живу воду	58
Різниченко М. Зневіра	59
Сілецька-Васильєва Я. Це місто в тумані, у вранішній комі	60
Сілецька-Васильєва Я. Нічого не треба	60
Сілецька-Васильєва Я. Прощаючись	61
Сілецька-Васильєва Я. Стихнуть кроки на сірім асфальті доріг	61
Сілецька-Васильєва Я. Стогне мій схід.....	62
Сілецька-Васильєва Я. Кай.....	62
Сілецька-Васильєва Я. Якщо.....	63
Сілецька-Васильєва Я. Лише міраж	63
Сілецька-Васильєва Я. «Мрії».....	63
Сілецька-Васильєва Я. Лікує час?	64
Сілецька-Васильєва Я. Тут у скорботі голосить світ	64
Смородін О. Українців не поставить на коліна	65
Смородін О. Три Роки горя, три Роки крові	66

Смородін О. Навіть птахи вертаються на ту землю	67	Чепурко В. Поезія, моя примхлива пані! ...	99
Смородін О. Знаю – не злякають українців славних.....	67	Чепурко В. Опади	99
Смородін О. Тяжка й гірка нам дісталась доля	68	Чепурко В. Застогнали жита, запалали	101
Смородін О. Вісімдесят п'ять – солідний вік	68	Щусь В. Та хто там знає що вгорі було	102
Смородін О. Шестирічне дівча на флейті грає.....	69	Щусь В. Квітка	103
Смородін О. Бахмут	69	Щусь В. Саме це мені далось.....	103
Смородін О. Стежина	70	Щусь В. Кожен тут торгує баночками щастя	104
Смородін О. Конвалії	71	Щусь В. Я повинна цей шлях пройти.....	105
Смородін О. Мініатюри	72	Щусь В. І знов Різдвяна Зірка засіяє	105
Федоренко Л. Я хочу додому!	72	Щусь В. Виборсуйся, випростуйся, лети	106
Федоренко Л. Дорога додому	74	Щусь В. Пережила одне з найважчих лих .	106
Фінчук-Цвіркун І. Храм моєї душі.....	76	Щусь В. Життя – це мука, мука не даремна	106
Чепурко В. (Ядвіга Сонячна). Вогнем гірлянда у зимову ніч.....	78	Щусь В. А душа багата, а душа крилата	107
Чепурко В. Мамо, я вдома!	78	Щусь В. До відчаю, до сліз	107
Чепурко В. Я одягаю на себе чудову вишивану сукню.....	80	Щусь В. Дорослі дяді грають у войнушку ..	108
Чепурко В. Сповідь.....	81	Щусь В. Не прийшла до мене листоноша ..	109
Чепурко В. Потяг відправляється за п'ятнадцять хвилин.....	82	Щусь В. Не можу пригадати, як було до війни.....	109
Чепурко В. Зимова казка	85	Щусь В. Молитва	109
Чепурко В. Лебедина вірність	87	Щусь В. Я вдячна, Господи, Тобі.....	110
Чепурко В. Морозний подих	88	Щусь В. Сьогодні буде дивовижний день..	111
Чепурко В. Монофон	89	Щусь В. Нічний дощ.....	111
Чепурко В. Евакуація, або, про що говорять очі	90	Щусь В. Душі крайчик вклав у древній сад.....	112
Чепурко В. Остання віра	92	Щусь В. Не освідчившись в коханні.....	112
Чепурко В. Я з тобою, зимонько, у дитинство лину	93	Щусь В. Весна в свої права вступає	113
Чепурко В. Намалюю казку	94	Щусь В. Та фіналу такого, відомо, ніхто не хотів.....	113
Чепурко В. Молитва матері	94	Щусь В. Нарешті я повірила в добро.....	114
Чепурко В. Вдягнути б у намисто день похмурий	95	Щусь В. Молитва закоханої	114
Чепурко В. Дощик	95	Щусь В. Як дракони	115
Чепурко В. Матусина хустина.....	96	Щусь В. В дорозі	116
Чепурко В. Лист із майбутнього	96	Щусь В. Я бачу, чую і відчуваю цей світ	117
Чепурко В. Спокутуєш гріхи, о світе мій дволикий.....	97	Щусь В. Я благословляю себе	117
Чепурко В. Вже вечір знов і знов вдягає темну свитку	97		
Чепурко В. Товтограма.....	98		
Чепурко В. До музи	99		

Літературний дебют. Меланія Мостова

Мостова М. Фронтівичка .....

Літературний дебют. Варвара Мостова

Мостова В. Чорні тіні .....

Ремесло яке стало мистецтвом

Гарячий подих сталі: історія кузні Мирослава
Кіреєва .....

131

Мова – душа народу

Мова – це історія народу, його світогляд, інтелектуальний та духовний результат кількатисячолітньої еволюції кожного етносу. Без своєї мови, своєї самобутньої культури немає народу.

Мова зараз на часі, як ніколи. Сьогодні, коли Україна знову захищає свою територіальну цілісність, значення української мови набуває особливого сенсу. У цей час очевидно, що мова також дорівнює зброї. Українська мова це частина нашої душі, ідентичності.

Покровська бібліотека проголосила 2025 рік Роком української мови. Було заплановано заходи. Працював розмовний клуб «PROмова». В поетичному клубі «Ліра» оголошено конкурс творів про мову. Війна і евакуація завадила і цим і багатьом іншим нашим планам. Але не завадила творчості наших літераторів.

ЗА НАШУ, ЗА СОЛОВ'ІНУ

Цікаво, що відчуває людина потрапивши в закрите, ізольоване середовище (наприклад, в барокамеру) де окрім повітря а ні світла, а ні звуку. І яке в неї почуття вийшовши із такого заточення на світ Божий, побачивши небо, сонце, хмаринки. Почувши пташиний щебет, шелест трав, дібров, подих вітерця і почувши людську мову. Весь світ навколо нас наповнений якимись звуками, які випромінюються живою природною, своєрідною мовою. І ми майже не задумуємося, що це таке – мова? Адже все це просто. Мова це інструмент, засіб для спілкування поміж собою. Тож, мабуть, в кожної істоти на землі є мова. Мова дібров, птахів, тварин, риб, і у кожного своя, особлива. І скільки в світі існує народностей, і в кожного своя, іноді дещо споріднена, але своя, рідна. Іноді виникає питання, – чому Всевишній, коли створював Землю, не наділив людство однією, зрозумілою всім мовою? Мабуть, як говориться, пішло щось не так і вийшло вже так, що в кожній територіальній спільноті виникла своя мова для спілкування із сородичами.

Із давнини вважалося, що місце і мова, де людина народилася було для неї священною Батьківщиною, честю і гордістю на все життя.

Поступово, в результаті розвитку міжнародних відносин, поширювалася тенденція вивчати інші, іноземні мови, щоби краще порозумітися і співіснувати. І були такі вчені мужі, що вивчали багато мов, це не заборонялося і віталось.

А ось нам українцям випала така доля, де протягом багатьох століть, ще за московського царату, та й при комуністичній владі, насильно впроваджувалася російська мова, а наша рідна, українська, заборонялася, переслідувалася, знищувалася. Факти цього відомі із історії, та й не тільки – бо наше покоління це пам'ятає.

Та якби цензура не старалася повністю знищити нашу мову їй не вдалося. Хоча панівною у всіх сферах нашого буття, особливо в містах, була, звичайно, російська.

Ми, сільські діти, радянського періоду, навчалися в українських школах (в містах їх майже не було), тож і спілкувалися українською, щоправда суржиком. І коли нам доводилося вирушати до міста,

здобувати подальшу освіту, то там ми почувалися з-за нашого говору не зовсім затишно. Бо поглядали на нас такі ж самі, «обрусівші» вже українці, дещо зверхньо, як до людей нижчого сорту. І ми, на жаль, здебільшого перелицьовувалися, перекручували свою рідну, на міську – «по модньому», цураючись самі себе, допомагаючи радянській владі, ліпити із себе російськомовного совкового громадянина.

Але все таки, українська мова звучала, особливо в селах, я маю на увазі Дніпропетровщину: на радіо, в літературі де її плекали залюбки. І її не можливо було не любити. Як же гарно, по солов'їному перепліталася вона в піснях! А в залежності від людського голосу, тембру його звучання було особливо чарівним.

Пам'ятаю, їхав одного разу в потязі, де серед пасажирів була собі така не дуже балакуча жіночка. Але коли вона іноді озивалася, ми всі замовкали, насолоджуючись таким приємним мовленням. І вже пізніш, познайомившись, просили, щоби вона, хоч трішечки обізвалася.

А одного разу довелося мені із товаришем побувати в товаристві дончан – шахтарів, які спілкувалися на своїй специфічній, дещо гонористій говірці, а ми – своїм сільським суржиком. Бесіда була дружньою, і вони щиро посміхаючись дивувалися, дякуючи за нашу «смачну» мову.

Поміж іншим, мені в свій час довелося побувати в Закавказзі, Середній Азії. І я запримітив, що тамтешнє населення (оті «чурки», «нацмени»), як їх тоді називали говорили на своїй національній мові. А візьміть росіян, яких доля закинула в наші краї. Вони говорять своєю російською мовою.

А ми, якось ніби, цураємося всього свого і мови, і національності, і потрапивши до московії підспівуємо їм. Тай не тільки там. Згадую, як в період АТО (2014 рік) загинув наш односельчанин – молодий воїн від рук російських посіпак на Луганщині. В центрі села увіковічили його військову звитягу на Меморіалі. Та життя, звичайно, продовжується. І через деякий час молода пара справляє весілля, в кав'ярні, поруч меморіалу. Лунає в динаміках, на все село, як і годиться, музика. І тут в паузах ріже, ріже по вухах голос тамади, яка веде весілля російською. А жіночка також наша, місцева... Сміх, танці, всім байдуже...

Звичайно, в нашому суспільстві багато є проукраїнських російськомовних громадян. Іде війна, і боляче дивитися як в цей час,

отут, поміж нас російська мова в злобі і люті до нас вишкіряє «хижі зуби». Хоча багато російськомовних громадян перейшли, на знаки протесту проти путінської війни, на українську мову. І це в них чудово виходить. Та не кожен це зробить, адже та ворожа мова насаджувалася століттями. І потрібен певний час, щоби очиститися від неї. І це неодмінно настане, тільки би наша Україна вистояла.

Звичайно, вивчати іноземні мови потрібно. Але на своїй рідній землі повинна звучати наша солов'їна – українська мова. Адже ми українці – не цураймося цього! Ймовірно путінська росія боїться цього тож і намагається знищити все українське.

І сьогодні ще триває, на жаль, жорстока, кривава війна, яку веде проти нас росія. І всі ми повинні усвідомлювати, що отим «великим руським» віддаються злочинні накази запускати по нашим селам і містам ракети, КАБи, шахеди, щоби вони все руйнували, палили. Щоби ми гіблі в темряві, в холоді. Щоби нищити нашу Україну, нашу мову, і нас самих ...

Микола Різниченко

ЛЕГЕНДА ПРО СОЛОВ'Я

Соловейко літав світом
Був пов'язаний обітом
Пісню найчарівнішу знайти.
Залетів і в Україну
У нічну, святу годину,
Зрозумів, що досягнув мети.

Він проводив дні і ночі,
Де пливли пісні дівочі,
Та співали гарні юнаки.
Їхня пісня була щира,
Витончена, ніби ліра,
Карбувала шлях свій у віки.

Слухав всіх пісень доріжки,
Та наспівував їм трішки,
Коли, раптом, пісню заспівав
У якої були крила,
Ніби зоряні вітрила,
На світанку світ ту пісню знав.

А дівчата голосисті,
Хлопці, легені басисті,
Дивувались, хто воно такий.
Ніби птах, а ніби диво,
Та пісень їх переливи,
Відтворив той образ нелегкий.

Навіть ті царі всесвітні,
Що кохалися у пісні,
Хотіли знати, де така земля.
А чи є в людей тих крила,
Як таку пісню народили,
Що гріє серце, ніби те маля?

З того часу в нашім краї,
Солов'ї пісні співають
І продовжують у нас свій рід.
Україну прославляють.
Синів і дочок величають.
А їх пісні вже знає цілий світ.

ВІЙНА І МОВА, РОЗМОВА ПОКОЛІНЬ

Збережіть нам діти Україну,
Бо вона у нас така одна,
Степ широкий, гори, море синє,
Неба непроглядна глибина.

А душа її, а пісня, а розмова
Ввічлива, відкрита мов весна,
Кожне слово, ніби твір зразковий,
Збагачується нотами сповна.

Зберігайте, діти, рідну мову,
Вона наша, теж така одна,
Дана Богом, зачаровано казкова,
Як життя весела і сумна.

Із народження, для нас, вона мов мати,
Ніби колискова неземна,
Уклала нас маленьких спати,
Зранку відриваючи від сна.

Білий світ по ній ми розуміли,
Зв'язуючи у сюжет її слова,
Нам вона давала мудрість, сили,
Ніжною, терплячою була.

З нею ми росли, з нею мужніли,
Знаходячи в ній віру, радість, гнів,
У мить кохання щастям все бриніло,
У лихоліття часу, клич дідів.

Ми без мови, сироти та й годі.
Це, ніби, пень, самотньо що стоїть
Хтось вважає мов у світі досталь,
Та без своєї неможливо жить.

Її початок, молоде коріння,
За сивиною пам'яті лежить.
Тож вона в нас вічна і нетлінна,
Мов ріка у білий світ біжить.

Нам, лиш, залишається тримати
Скарб, дарований цей, у міцних руках,
Леліяти, збагачувати й дбати,
Про її велич і красу в віках.

Збережіть нам діти Україну.
З нею нашу мову, в глиб століть.
Нашу мрію, пісню солов'їну,
І нашу ідентичність збережіть.

ПОЕТАМ

Мова рідна – сяйво веселкове,
завжди вічне і щодня нове.
Я збирала листячко Франкове,
хоч було зів'яле, та живе.
Світу помічала ширу вроду,
звісно, вдосконалювалася з ним
і, здається, що люблю природу,
майже як поет Рильський Максим.
В чому – хтось запитує – причина
того, що я долі не корюся,
утверждаюся, як Павло Тичина,
і зі Стусом смерті не боюся.
Бо у слові – нездоланна сила.
Та скажи, чому ти досі спиш,
коли вже на волю відпустила
мудра Ліна «Кольорових миш»?
Я, звичайно, впевнилася в тому,
чимось життя схоже на лото,
вірю, що не загублюся в ньому,
бо кохав Сосюра, як ніхто.
Лебедів рожевих ясним летом
помилуюсь поки що здаля,
а вони летять собі над степом
в небі Симоненка Василя.
В прагненні святім лунати дзвінко
душу не виношу на базар,
живи вічно, Лесе Українко,
струни літ перебирай, Кобзарю!
І колись віддячу я, напевне,
чиста мрія ця живе давно,
всім митцям, що засівали в мене
золоте поезії зерно.

Олександр Смородін

СЛОВО – СИЛА

Дійсно, велику силу має слово.
Щоб не казала погань різна,
Давно відомо це чудово,
Що слово– зброя дуже грізна.
Не дарма поету божий дар
Дано, щоб на передовій
Від фальші і брехні тримать удар,
Зі злом вести непримиренний бій.
Хоч і бува нелегко повсякчас,
Збіговисько вороже зле й лукаве,
Та недалекий Перемоги час,
Ми переможем – наше діло праве.,

Ці твори народжені з болю і світла.,
з тиші, яку розривають сирени, і з тиші, в якій
людина лишається наодинці зі своїми думками.

Поезія і проза цих сторінок – не хроніка
подій і не зведення новин. Це слова, народжені
в укриттях, у тяготах евакуації, у темряві
відключень і в ранковому світлі надії. У
кожному рядку – свідчення часу, в якому любов
до Батьківщини стала не гучним гаслом, а
щоденною дією. Ці тексти не шукають пафосу –
вони шукають правди

Вони говорять про втрати й стійкість, про
страх і мужність, про пам'ять і віру. Вони
фіксують крихкі миті людяності там, де,
здавалось би, немає місця для ніжності. І
водночас – стверджують незламність духу, що
тримає країну

Ця підбірка – не лише про війну. Вона про
людей. Про тих, хто навчився жити попри біль.
Про тих, хто творить культуру навіть тоді, коли
навколо руйнування. Про тих, хто словом
боронить не менше, ніж зброєю.

Нехай ці сторінки стануть простором
пам'яті, співпереживання і внутрішньої сили.
Бо поки звучить слово – живе правда. І поки
правда жива – живе надія.

ДРУЖНЯ ПОРАДА

До війська, якось, орків лаптеногих
У якості «піддержки братських стран»,
З'явився темношкірий і убогий,
Місцевий житель джунглів чи саван.
Така собі, чорненька одноразка,
Яка зникає в першому ж бою.
Була йому відразу вже поразка
Зайнявши місце в орчому строю.
Зима лютує, парубок зігнувся.
В думках бракує рятувальних слів.
Дідусь покійний в Африці здригнувся,
Коли онук молитви шепотів!
Вапном холодним всипане довкілля.
Не гріє сонце, й сліпить білизна.
Нема тут африканського дозвілля:
Зелені лиш ялина та сосна.
Чого ж тобі та й дома не сиділось?
Лишався б там без виїзду, як пень.
На місці, де сім'я твоя гніздилась
Й крутив би мавпам дулі цілий день.
Довбав би ще кокоси потихеньку.
Невже за них є кращим автомат?
Свою дружину кинув там чорненьку,
А хтось їй подарує негринят!
Тож, певно, краще б ти іще маленьким
Коли вже в мамки груди не смоктав,
Бананом подавився б солоденьким,
Чи під «колеса» слонику попав!
Бо тут твій вихід значно буде гірший.
Тож зразу ноги в руки і... тікай!
Повір мені: полон занадто ліпший,
Ніж путінський посмертний буде рай.

ЛИСТ БРАТОВІ

Привіт, братуха! Як ти там?
Щось довго звісток вже нема.
Надворі холодно й чортам
Коли лютує так зима!
А ти десь знову на нулі
Окоп сокирою довбеш.
Шукаєш прихисток в землі
І цим трудам немає меж!
Не уявити геть ніяк,
Як тяжко там на передку!
Якими силами отак
Долати доленьку тяжку?
Я жду вістей, пишу вірша,
А ти ведеш можливо бій.
За тебе так болить душа,
Лиш біль тамує сила мрій...
Колись закінчиться війна
І зникне нуль, і зникне тил,
І ця надія лиш одна,
Що додає терпінню сил.
Колись ми вдома зберемось
Хоч буде й зраний наш край.
Бо так здається вже, чогось,
Що там щось більше є ніж рай!
Та поки терпимо, браток!
Цей варіант лише один.
Тримаєм будь-який зв'язок
І ждем на краще перемін.

БЛАГАННЯ

Чомусь не пишеться мені –
Щось не приходять більше вірші.
Натомість дні прийшли сумні
Із кожним разом гірші й гірші.

Гримить довкілля круг села.
Буденність вся в страшних новинах:
Орда й до нас уже дійшла –
Сусідні села вже в руїнах!
Потрібно людям десь втікати –
В ту сторону, яка привітна,
Де двері зовсім не двигтять
І зло не стукає по вікнах.
Та тяжко кинуть рідний край,
Де рідна кожна бур'янина...
Ти, Боже, ворога карай,
За що страждає Україна?
За що нам дав таких «братів»
Та їм в придачу злої сили?
Вони ж давно споконвіків
Нас убивали і гнітили!
Дай, Боже, щоб в останній раз
Вони Вкраїну плюндрували
І їм зроби дороговказ
Щоби додому вирушали.
Хоч зупини бісівську рать
Надай для них лише могили.
Щоб не прийшлось землі страждать
Яку іще не осквернили.
Бо в густині невітшних фарб
Так тяжко вірити у долю,
Що мій сільський не хитрий скарб
Та й розлетиться десь по полю!

ВЕЛИКИЙ ПШИК

Зустрілись якось десь в Алясці
Муїло занюхане й Трампункт.
Все відбувалось наче в казці:
Феньшуй для місця – very good!

Потисли руки й посміхались
Могутні лицарі брехні.
А чи давно вони якшались? –
Відомо зовсім не мені.
Один пройдисвіт і убивця.
Другий барига-бізнесмен.
До чого ж світ цей докотився,
Що людом править патоген?
Отож сиділи й говорили,
Як личить світу хазяям:
У ступі воду толочили,
А віз стоїть і досі там.
Наступні дублі будуть, певно
І в ЗМІ великі тиражі.
Та так стрічатися даремно,
Якщо клепати муляжі!
На ЗСУ лише надія,
На дух козацький й боротьбу,
А жалюгідна ця подія
Трампункту видала ганьбу!!!

НАСТАНОВА

Десь зникають дії всі на світі.
Правда і брехня завжди живуть.
Й видозміни їхні не в граніті –
Не лишають попередню суть:
Часто в нас бувають негаразди.
Рідше без турботливості дні.
Бо життям не правлять маскаради:
Це, як колосок у бур'яні.
Добре мати руку допомоги –
Ту, що друзі вірні подадуть:
Не такі страшні тоді тривоги
Й не така тяжка життєва путь.

Та все ж люди часто забувають
В плинності гаразду милих діб,
Ще й отих повчати починають –
Хто черствий ділив із ними хліб.
Тож коли почнеш ти вже співати
Від щасливих у житті октав,
То зумій у мить ту пригадати
З ким раніш у гореві стогнав!

Ірина Гончарова
(Irisha Slavnaia)

***

Такий дивак цей Чоловік,
До нього серцем я прилипла.
І навіть сон від мене втік,
Зате, тепер я маю крила.
На перший погляд – він, як всі,
Але, щось є в нім особливе.
І я тону в його красі,
Коли він поряд – я щаслива.
Вуста такі його смачні
Й такі гарячі одночасно.
Дарує радість він мені,
В обіймах стиснувши у власних.
Я ледь тримаюсь від спокус –
Йому своє чуття відкрити.
І знов так ніжно я горнусь,
Поки Зоря вмика софіти..

***

Водоспадом стікає в долоні
Недопитої ночі печаль.
Не зі мною в цю мить ти сьогодні,
Голос серця мого так кричав...

І здригалися в тиші зимовій
Мовчазні, як завжди, ліхтарі.
Хтось Хурделю для нас двох замовив
І торішній сніг впав на поріг...
Він закидав всі наші доріжки,
По яким ми блукали колись.
Я до тебе готова йти пішки,
Тільки б швидше буран цей спинивсь...

***

Я думала, що знаю вже напам'ять
Всі витівки Морозної Зими.
Але, мене щодня яскраві ваблять
Її пухнасті сніжні килими.
Коли знаходжусь я в тім антуражі,
Твій ніжний дотик згадую завжди.
Бо в нім немає грубості та фальші,
Ти з гальм чуття на волю відпусти.
Нас виведе на Місячну дорогу
Цей дивний негамовний Сніговій.
У тебе я закохуюсь потроху,
Невже ти досі ще не зрозумів?
Любов моя стає міцніш дедалі, –
Я погляд твій шукаю скрізь тепер.
А ти мені букетик шлеш конвалій,
Весну щоб нагадав мені... й тебе.

***

Кришталем інкрустованим брязкав
Морозець, хміль наливши в фужери.
І у розпалі сніжної казки
Ліхтарі включив Місяць рожеві.
Затремтіла, зімлівши калина, –
Чи то змерзла, чи то – від напою.
А я чари пила з вуст невпинно
Й милувалась повільно тобою.

Сріблом іній прикрашував вії,
А твій подих мої грів долоні.
Я не знаю, про що ти так мріяв,
Бо для серця – ти був не сторонній.
Я твій крок відчувала за відстань,
Відганяючи вітра потуги.
В білій піні шампанське ігристе
Нам Зима наливала вже вдруге.
Вітер поспіхом гнався за нами,
Тільки ми поспішати не будем.
Вино вип'єм малими ковтками,
Дотик ніжний знов пристрасть розбудить.

***

Твій погляд прямо в душу зазирає,
Як наче – ти читаєш всі думки.
Слова палкі несуть мене до Раю,
Немов завжди ти був мені близький.
Але, тримає відстань нас в полоні,
Ти каву п'єш в задумливій журбі.
А я – ковтаю чай в часи безсонні
Та серця жар невпинно шлю тобі.
Тебе... моє мовчання інтригує,
А... я твоєї тиші так боюсь.
Не можу уявить, що хтось цілує
Твої уста під цей зимовий блюз.
В думках веду з тобою я розмову,
Ти здатний їх відчутти за версту.
Всміхнусь тобі грайливо – загадково
І знов очима з розуму звезду.

***

А річ, звичайно, зовсім не у тім,
Що так Зоря вогнем вночі палала.
Ти просто... вчора трішки був моїм,
Як наче сон казковий чи примара.

Я дотик твій відчула на губах
І смак п'янкх цілунків соковитих.
В твоїх тремтіла ніжних я руках,
Не знаю, чим мене зміг підкорити?
А вранці хтось лишив на склі сліди
Й видіння те з думок ніде не зникло.
Можливо, в сон мій знов приходив ти
Й на зустріч неповторну нишком кликав?...
І річ, звичайно, зовсім не у тім,
Що перли – ночі вкрила темна хмара...
Ти просто... вчора трішки був моїм,
Таким, як в снах собі я уявляла...

***

А Зима захурделила вулиці
До землі похилилися клени.
Я не знаю, навіщо нам зустрічі,
Якщо ти так далеко від мене?
Обіймаєш одним тільки поглядом
Я ж про дотики в снах своїх мрію.
Але, знову зі мною не поряд ти,
Мабуть, марні мої всі надії.
Я цілую вуста твої росами,
І душа летить зранку до тебе.
А я сходжу від відчаю з розуму,
Бо в тобі відчуваю потребу.
Йде життя, а я тішусь розмовою,
Ще не сказано слів так багато.
І до тебе вертаюся знову я,
Щоб краплинку Любові забрати.

***

На Різдво загадаю бажання:
Щоб всі люди у Мирі жили.
Щоб розквітла Любов незрівняна
Й обіймали щоб нас явори.
І щоб смутку не знали ніколи

Наші стомлені ніжні серця.
Об'єднаємось разом навколо
Віри в нашого з вами Творця.
Він прол'є на нас Світло Надії
Й подарує чуття неземне.
Щоб миттєво здійснились всі мрії,
Зло й пільму Він навік прожене.
Вкриють Янголи крилами Землю
І ніхто Купол цей не проб'є.
На Різдво з нами сяде вечерять
Зірка... та, що всім Щастя дає.

Надія Дмитренко

***

На роздоріжжі я, на перепутті.
Коли життя знецінено на гріш.
Завіса впала на усе майбутнє,
Прошита болем наживо й навскіс.
Ніхто не знає. Як? І чи надовго?
Чи не востаннє двір свій замету
Чи з'їм плода з горіха молодого?
Чи все лишивши, вийду і піду.
Десь обживати не своє обійстя.
Сердечні рани гоїти й порізи.
І в статусі непроханого гостя,
Ховати сльози у важкі валізи.

***

Завітала зима, мов на свято
Білим квітом далекої казки
І надія воскресла крилато
На возвернення Божої ласки.

І хоч сніг цей розтане, мов свічка
І тектимуть з дахів краплі-сльози
Та наповниться водами річка
Заговорять дощем теплі грози.

Як цей іній і сніг, і ця свіжість
Просвітили нам душі зчорнілі
Хай так зійде на нас Божа милість
Мир і злагода й помисли білі.

БУДЬ БЛАГОСЛАВЕННА, МАМО

Мене мама веде в дитсадочок
І дзвенить голосок мій дзвіночок.
Все питаю: А це що за квітка?
А оця синьоока лелітка?..
Мене мама збирає у школу.
Сто питань закружляли навколо.
– А там діти не будуть вже спати?
– Ой матусю, а що таке парти?..
Я збираюсь в далеку дорогу.
Провела мене ненька до рогу.
Що там буде – уже не питаю.
– Помоліться за мене, – благаю.
Закрутились життя серпантини.
Нанизались роки – намистини.
Вже матуся моя прабабуся.
А приїду – до серця тулюся.
Так би й жити, поради питати.
Так би линуть до рідної хати.

Та зчорнів світ до самого неба.
У питанні: а як же без тебе?..

***

Мов тихий шепіт з далини я чую.
Де твоя спадщина й хлюпоче джерело.
Там місце сили там живе тепло
І лише там щасливі сни ночують.
Де дід Бабай сховався на полиці,
Де білі стіни в білих рушниках.
Під ними зілля святиться в пучках.
Я відповім – у маминій світлиці.

Де тато підкидав тебе до стелі,
Оберігала мама перші кроки.
І старший брат перевіряв уроки.
Все лише в рідній батьківській оселі.
Куди прийдуть влітку всі онуки.
До кого їдеш прополоть город.
Хто підкладе у сумку бутерброд.
То тільки теплі материнські руки.
Де ще живі старі бабуся з дідом.
Там поцілюють твої перші сльози.
І полини запахнуть, як мімози.
І вся сім'я збереться за обідом.
І тільки вдома, в рідному гніздечку,
Куди заходиш трепетно, як в храм.
Там ллється вранці із віконних рам,
Дитинства сяйво прямо у сердечко..

Людмила Зарудна

Вы крепость переднего края,
Священный и воинский долг,
Жребий мук ада и рая
И жесткий с врагом диалог.
Род плоть и душа Украины
И линии жизни судьбы,
Сердца беззаветных калины
И Девы Марии мольбы.

Привет: И пусть вас спасают молитвы,
Как тонущий пруттик река,
Ваша стезя – поле битвы
И слава героям века.

Сегодня не просто вы баты
Соборной державы оплот,
Веры и правды комбаты
И за независимость фронт.
Термос походной заварки,
Прибежище Бога и брег.
В больнице уход санитарки
Из пули жетон оберег.

Припев.

Подвиги ваши и доблесть
Ни классика, ни афоризм
Пикселя чистая совесть
И звезд золотых героизм.
Вы боги войны и титаны
И войска Архангелов щит,
Шевроны синиц талисманы
Стойкость Бахмута и хит.

Вы крови одной побратимы
И воли нательный крест,
Как Круты непоколебимы,
Надежны, как бруствер окрест
Соль земли, корни, границы
И юность в окопах невест,
Троянцы, креницы, зарницы
Знаменье небес в благовест.

Припев.

Вы лица отваги без маски,
Как гимн украинской земли.
Бальзамы молитвы и ласки
И раны сердечной любви.
Родинки, ямочки, шрамы,
Озимые снежной зимы,
Боже, спаси родной мамы
И Ангелов света псалмы.

Припев.

Вы нервы из стали и мышцы,
Хранимы истоком святым,
Поклон журавлей и пшеницы
И клич «повертайся живим!»
Ни слов фейерверк ни бровада,
Ни леты забвенья цена,
Минуты молчания награда
И вечная слава сынам.

Привев.

Кланяюсь воинам в пояс,
Как солнца восхода лучи,
Как золотой нивы колос
И каждой слезинкой свечи,
Хлебом и солью с водою,
И Пасхой Христовой Святой,
Храмом воздушным с мольбою
И яркою мега звездой.

Привев: И пусть вас спасают молитвы,
Как тонущий пруттик река,
Ваша стезя – поле битвы
И слава героям века.

Тетяна Котельнік

СВЯТИЙ ВЕЧІР

Зимовий спокій вкрала Хуртовина,
Затіяла під вікнами вертеп,
Зірвала білу сніжну скатертину,
Потужно віє, віє і мете.
Музичний супровід додав їй містерії,
Та диригує й править всім Зима
І за народження дитя в Марії
Свій кришталевий келих підійма,

З колядками вже на поріг ступає...
На небі зірка сяє золота,
Що світу урочисто сповіщає
Про радісне народження Христа!

У ЗИМОВІМ ПАРКУ

Старому парку більше сотні літ,
Він свідок вічності і сьогодення.
Поміж дубів, ялин зелених віт
Шукатиму я творчого натхнення.
Старих дубів обіймами торкнусь,
Що кронами вриваються у небо...
У велетнів цих витримки навчусь,
Бо зараз непохитним бути треба.
Навколо тиша, тільки сніг рипить
Від кроків по засніженій алеї,
Фіксують ліхтарі казкову мить –
Ллють світло на доріжок паралелі.
Хоч зимно, але тепло на душі,
Бо понад все ціную зараз тишу...
Приходять рими, пишуться вірші –
Тож сподівань на краще не полишу!

*Зараз в цей складний час, нас в житті тримає надія на мирне майбутнє
і щасливі спогади про минуле...*

ЛОНДОНУ

Я згадую туманний Альбїон,
Гортаючи з минулого світлини.
І спогади, немов чарівний сон,
Несуть мене у ті щасливі днини.
Центр Лондона миттєво оживе
Від дзвонів урочистого Бік-Бена.
Століття загадковістю живе
Сад і палац старого Букінгема.

Захоплюється прогресивний світ
Вестмінстера палацом і собором,
Тримає башти Тауерський міст
На берегах, де правили Тюдори.
Холодна Темза, скута у граніт
До моря тихо, вільно котить води.
В музеї, що на Бейкер-стріт
Удосталь шанувальників з народу.
На всіяній талантами землі
Мистецтва й слави пробудилась ліра.
Шедеврами зростали на стезі
Творіння Бронте, Байрона, Шекспіра.
О, Лондоне! Ти мій чарівний сон,
Столиця величавої держави.
Тут Вінзорів стоїть монарший трон,
Тут кожна вулиця – сторінка слави!

Моє рідне село...моє Вишневе

СЕЛО, ЯКОГО ВЖЕ НЕМА ...

Пекельну пащу відкрива війна,
Гнилий оскал, убивчі гострі зуби...
Рука війни кістлява та міцна,
Усе живе приречує до згуби.
Руїни...Камінь, шифер, бите скло,
Немов примари стіни обгорівші,
Тут нещодавно квітнуло село
І весну цвітом зустрічали вишні.
Тут ластівки гніздилися щовесни,
Гуділи бджоли на пахучих липах.
Ніч дарувала людям мирні сни,
А не вогнем пекла на смолоскипах.
Зруйновані розхристані двори,
Шкільне подвір'я пусткою затихло.
Не чути більше сміху дітвори,
А править смерті бал війна та лихо.

Війна не зітре з пам'яті село
Навіки рідне, мов душі колиска –
Воно жило, цвіло, завжди було...
Допоки не прийшла орда рашиська.

ВСЕ МИНАЄ

Все минає у житті незмінно,
Промине і осінь золота...
Почастує врожаєм гостинно,
Відрахує юності літа.
Намалює пензлем на мольберті
Золотий привабливий пейзаж,
Де зелені фарби майже стерті,
Де самотній опустілий пляж.
Де під сонцем лагідним, осіннім
Хочеться поніжитись в саду...
І з птахів останнім голосінням
Відпустити розпач і біду...

ОСІННІЙ ДОЩ

У місті дощ...Квітчасті парасолі
Розбавить хочуть сірі кольори.
У пригорщі, підставивши долоні,
Ловлю краплини, що летять з гори.
Осінній дощ...Його холодні сльози
Повільно котяться униз по склу.
Десь забарилися гучнії грози
І в схованці чекають на весну.
Вже сіла поруч ніч на підвіконні,
Щоб слухати, чи крапель шум не вщух...
Мені ворожить по сухій долоні
Під магію осіннього дощу.
І ця тривала монотонна пісня,
Мов колискова, схилює на сон.
Сумний мотив...Година тиха, пізня...
Цей дощ з душею плаче в унісон.

САЛО – НАШ ДЕЛІКАТЕС

Ми, українці, любим сало,
На геннім рівні ця любов.
Куди б життя нас не заслало –
Проявиться етнічна кров.
На хліб положимо шматочок
Тонкого з проріззю сальця,
Кріп, часнику малий зубочок –
Вже й бутерброд, мов від митця.
Підпечена в соломі шкірка
Дасть апетитний аромат,
Та ще під чарочку горілки
І з свіжих овочів салат.
Буваймо, друзі, всі здорові!
Вживаймо наш делікатес,
Бо українці ми по крові –
А салом заїдаєм стрес.

Так хочеться рясного тихого теплого дощу, який змив би всі біди і негаразди...особливо війну 🙏

ПІД ДОЩЕМ

Коли на серці наболіло
І все в житті навперекіс,
Іду під зливу я сміливо,
Бо під дощем не видно сліз.
Зі мною темне небо плаче,
На землю ллє рясним дощем
І, об'єднавшись, сльози наші
Розбавлять мій солоний щем...
Вода з небес все омиває,
Дарує свіжість, чистоту.
З дощу зернина проростає,
Плекає квітка красоту.

Під шум дощу складеться рима,
Загра мелодія сумна....
Стріляє блискавка, грім грима –
А я під зливою одна...
Я поділюсь своїм секретом:
Щось задощило на душі...
Мій монолог стає дуєтом,
Бо й дощ наспівує вірші.

ПРИСВЯТА БДЖОЛІ

Символ працелюбства і завзяття –
(Бо її заслуги чималі!)
Ці рядки присвячую їй, браття –
Працьовитій крихітній бджолі.
Вулик пробудився на світанні –
В бджіл роботи непочатий край:
Облетіти кожну квітку зрання,
Взять нектар, подбати про врожай.
Та найголовніше – свіжим медом
Із акацій, лип та чебрецю
Пригостити всіх охочих треба.
Як не поважать комаху цю?
Бджоли мають риси українців –
Рідний дім від зайдів захищать.
Жалить всіх непрошених чужинців
Бойова летюча вийде рать.
Вірю, що настануть дні щасливі:
Згодом, зла розвіється зола...
Хай живе на українській ниві
Трудівниця крихітна – бджола!

ЗАЗДРІСТЬ

А заздрість обирає в жертву слабих,
Спотворює їх душі і думки.
Подалі будьте від людей лукавих,
В яких отруйні жала-язики.
Крадеться слідом заздрість, мов примара,
Гризе зубами, спати не дає,
Завидник ходить, наче темна хмара,
Собі ж страждань постійно завдає.
Чужі здобутки, слава у кар'єрі
Стискають душі нищих хазяїв...
Є версія, що Моцарта Сальєрі
Із заздрощів банальних отруїв.

МОЛИТВА

В моїй душі живе зима –
Така морозна, сніжна, біла...
Холодним вітром обійма,
Що розгорнув могутні крила.
В моїй душі живе зима...
Я так багатиму тепла,
Ковтка весняної надії –
Напитись віри з джерела
Й здійснити заповітні мрії!
Я так багатиму тепла...
А час безжально проліта,
В молитві лину я до Бога...
Прошу: «Нехай прийде свята,
Для всіх жадана перемога!»
А час безжально проліта...
Нехай Господь врятує світ!
Хай зло і війни згинуть в пеклі!
Лиш в спорті йдуть бої запеклі,
А у серцях розтане лід.
Нехай Господь врятує світ!

***

Романтичний Травень
неймовірний красень,
Мов легкий метелик,
у танку кружляв.
Роздавав з торбинки
незабутніх вражень,
Зеленню природи
душу звеселяв.
Він букет півоній
дарував від серця,
З пісні про кохання
заспівав куплет,
Бджілкам трудівницям
дав малі відерця,
Щоб з акацій білих
позбирали мед.
І пташиним співом
Травень стоголосий
Забринів в повітрі
наче передзвін,
Пелюстки із яблунь
вітром порозносив,
Розпушив суцвіття
на гілках калин.
Багатьом коханням
душу розтривожив,
Поселив у серці
мрії млосний щем.
Розгорнув веселку
в радість перехожим
І пролився з неба
весняним дощем.

КОНВАЛІЇ

У веснянім лісі Мавка чаклувала,
Кожен закуточок вміло прикрашала.
Посеред галявин, у зеленім листі,
Розсипала квіти, мов дрібне намисто.
Дзвоники біленькі на тонких стебельцях
Ніжним ароматом підкоряють серце.
Запахи конвалій – то весни парфуми,
Травень розсіває їх живлющі струми.
Назбирайте в лісі весняних конвалій –
Мавчине намисто принесіть коханій!

ЗАЦВІЛИ БУЗКИ

Бузками травень забуяв
В танку весняного розмаю
І співом соловейка в гаю
Закоханих благословляв.
Мережену бузкову шаль
Накинула весна на плечі...
Заслухалась, як в тихий вечір
На скрипці виграє скрипаль.
Бузковий запах вітерець
Розносить по садах і парках.
Сховалися дощі у хмарках,
Пливуть за неба комірець.
Пахуче дихання весни
П'янить і водночас дурманить,
Бузковим ароматом манить
У весняні казкові сни.

СКРОМНІСТЬ

Скромність – то не вада, а прикраса,
Виткана з невидимих ниток.
Не купить ні в бутиках, ні в касах,
Як квиток на виступи зірок.

Не впіймати в похвали обійми –
Бо схиливши голову, піде,
Компліментів лестивих не сприйме,
Лиш спокійний погляд відведе.
Має знань й принад вона багато,
Допоможе і без нагород.
Щастя інших сприйме, наче свято,
Камінь не жбурне в чужий город.
Келих підіймаю я за скромність,
Хай живе повік і не згаса.
Необхідна людям, як умовність,
Мила скромність – гідності краса!

СОНЯЧНИЙ КАТРЕН

Так хочеться весняним тихим ранком
Прокинутись щасливою мені,
Зварити каву, відхилить фіранки
І бачити схід сонця у вікні.
Світанок – то картина неповторна,
Бо сонечко урочисто встає –
Природне явище нерукотворне
Життєву всім енергію дає.
В вікно напіввідкрите увірветься
Ранкова свіжість запаху весни.
Пташиним щебетом садок заллється,
А не гучними грозами війни.
І сонце, мов софітами на сцені
Сліпитиме промінням золотим...
Тоді, щаслива, в кожному катрені
Я доберу весняних світлих рим.

У ВЕСНЯНІМ КОРОЛІВСТВІ

У веснянім королівстві
Розпочався бал квітковий.
Квітень демонструє дійство
В гамі різнокольоровій.

Розпушив зелені трави
У смарагдових відтінках,
А птахи гучні октави
Хором заспівали дзвінко.
Всі нарциси – сонця діти,
Капелюшки жовті зшили.
Різнобарвні гіацинти
У росі пелюстки вмили.
Рясно вкрилися квітками
Абрикосів білі гілки,
Закружляли над садами
Славні трудівниці – бджілки.
У веснянім королівстві
Квітець демонструє дійство!

ПЛАЧЕ СВІЧКА

«У темні часи добре видно світлих людей»

Еріх Марія Ремарк

Взяла в долоні Землю темна нічка...
Коли ж приходить темряви пора,
Сльозами з парафіну плаче свічка,
Аж поки весь огарок догора.
І хоч у свічки то несправжні сльози,
По крапельках спливе вона до тла
І з часом згасне – ось які курйози! –
Віддавши людям світла і тепла.
У темноті роль світла надважлива,
Життя у свічки – то горіння мить!
Жертвністю другим вона щаслива,
Себе спаливши – людям посвітить!

ПАНІ МОДА

Безсердечна пані Мода,
Забаганок в неї тьма!
Не постійна, як погода –
Править на балу всіма.
Капелюшок в гардеробі
Вкрай важливий елемент,
Елегантність завжди в моді,
В стилі – провідний момент.
Як його одягне Пані –
Має урочистий вид
У театрі, ресторані...
Чи то діловий візит.
На підборах черевички,
Сукня талію трима,
На долонях – рукавички
Ще й пахтить парфум «Клема»...
Без вагань панянки модні
Серце вкрадуть навіки.
Бережіться благородні
Біля них чоловіки!

ЗИМОВИЙ РАНОК

Зимовий тихий ранок за вікном...
Його чарівну тишу не порушу.
Хай снігом засипає все кругом,
Аби мою не запорошив душу.
Скло інеєм малює морозець,
А я милуюсь дивним білим балом,
Де у танку повільний вітерець
Прозорим ледве крутить опахалом.
Замріяна, біля вікна стою,
Чекаю на продовження вистави...

Схололу душу стомлену мою
Зігріє тепла філіжанка кави.

МАМИНА МОЛИТВА

У п'їтьмі притихлої кїмнати
Затиска в долонї телефон
«Синку де ж ти?» – бїдкається мати
Вкотре бїля вицвївших їкон.

Образи святих мов занїмили,
Для надїї не дають ознак...
Мати молить Господа щосили,
Щоб вцїлїв синочок одинак.

Доки губи шепотять молитву
Ї лампадка вогником горить,
Мати вїрить – виграє цю битву,
Вїд нещастя сина захистить.

«Господи, помилуй Україну
Ї синочка урятуї вїд бїд!!!»
Та молитва аж до неба лине,
В кожному серцї залишає слїд.

БЕЗСОННЯ

В кїмнатї тїльки я з безсонням
Ї мїсяць за нїчним вїкном не спить.
Вмостився кїт на пїдвїконнї,
Дрїмає в спокої та муркотить.

Безсоння, мов нїчна примара
Щоночї переслїдує мене.
За що ця непомїрна кара?
Коли наслання це тяжке мине?

Пульсує думами у скронях
Ночей безсонних невблаганний час,
Приносить спогади в долонях
Ї вертає у реальнїсть без прикрас.

Розгнівались на мене дуже
Бог Гіпнос – сну і сновидінь – Морфей
І абсолютно їм байдуже,
Що не звела я втомлених очей.

Що я в уяві малювала
Майбутнього щасливі мирні дні,
Шахрайка ніч мій спокій вкрала,
А вранці розчинилась вдалині...

ВІДДАНІСТЬ

Пес віддано дивився в очі,
Немов би в душу заглядав.
Здавалось, щось сказати хоче...

І куцим хвостиком виляв.

Він не відходив ані кроку
Від господаря-дідуся,
Лизав старому руки, щоку,
Бо дід і пес – родина вся.

Де був будинок – тліли стіни,
Глибока вирва у дворі...

Понівечений куц калини

І зруб криниці догорів.

Пробігло все перед очима:
Життя, сім'я і рідний дім...
А дід з пониклими плечима
Сидів із псом, мов херувим.

** Херувими – ангельські створіння, які охороняли
Дерево життя за дорученням Бога.*

ВИШУКАНА СУКНЯ

Не журюся, що старію,
Що повільніша хода.
Бо із часом розумію:
Старість – зовсім не біда.

Не засмучуюся зморшкам
І на скронях сивині...
Краще усміхнусь волошкам,
Подарованим мені.

Макіяж зроблю проворно,
Процедура це проста...
Брови підмалюю чорним,
А помадою – вуста!

Сум, депресія відсутні,
Бо ціную кожну мить:
Старість – вишукана сукня,
Треба вмить її носить!

КАЗКОВИЙ ГІСТЬ

Білим снігом замело стежини,
На поріг ступає Коляда.
Вдягнений у легку одежину,
Ангел у віконце загляда.

Стукає в віконечко кімнати,
Де у грубці вогнище горить.
Проситься погрітись до хати,
Хоче змерзлі крильця обігріть.

Випив Ангел запашного чаю...
Тістечка, цукерки і халва –
Діти свого гостя пригощають,
Він із ними пісеньки співа.

Розповів він дітям казку гарну –
Вмить забулись смуток і біда...
Діти у захопленні: «Як вправно
Ангел в грубку дрова підклада!»

ЯКОЮ Я БУЛА?

Мені цікаво, через призму літ,
Коли вже на землі мене не стане –
Чи залишиться, хоч маленький слід,
Чи все зі мною в небутті розтане?

Якою я була? – Така, як всі:
Не краща кращих і не гірша інших...
Хотіла щось лишити на землі –
Дітей зростила і писала вірші.

А кожен вірш для мене, мов дитя:
Колиханий, причесаний і рідний.

Вкладала в нього мрії, почуття,
Хотіла, щоб на світ з'явився гідним.

Щоби знайшовся той його читач,
Хто зрозуміє писане душею:
Чи усмішка, чи серця тихий плач –
Лиш байдуже не було б читачеві.

Якою я була? Така, як всі...

Наталія Макотер

Пакую у мішки своє життя...
Пакую сміх і поцілунки,
Надії, сподівання, майбуття..
Під звук сирен і вибухи збираю свої клунки..
Душа – кривава рана, серце ледве дише,
І сльози градом котяться з очей..
Невже іще існує в світі справжня тиша,
А не жахіття переляканих ночей?..

Мій дім, мій рай, моє гніздечко,
Ти тільки виживи і стій!
Я повернусь, як буде тут безпечно,
Сльозами вимию із стін твій біль.
Руками я загою твої рани,
І свіжих квітів з росами нарву.,
І ароматом пирогів духмяних
Життя у твої стіни поверну.
Ти тільки стій мій рідний, дочекайся!
На крилах птахів перелітних повернусь!
Після п'ятми ще будуть в нас світанки.
Ми будем жити, обіцяю і клянусь!

ЖИВ-БУВ ПЕС...

(наша версія сьогодні)

Скільки йому років знає тільки він, та мабуть Бог... Він просто прийшов зі зграєю бродячих собак в двір, де ми тільки-но зняли будинок. Уже дорослий, сформований та загартований вуличним життям пес. Чорна, як вуглина шерсть, пронизливі очі, і якийсь ніби вовчий погляд. В зграї їх було п'ятеро. Щовечора вони сиділи біля дверей і чекали, коли я винесу їм поїсти. завжди дивувалася – як вони потрапляли в двір – є паркан, ворота зачинені, а вони якимось чарівним способом сиділи під дверима.

Зранку і вдень їх не було, тільки ввечері. І от, десь через місяць, вчергове ми з чоловіком винесли їжу собакам, роздали, стояли дивились з яким задоволенням вони уплітали борщ з хлібом. «А давай когось із них залишимо собі, щоб був наш пес?» – раптом запитала я чоловіка. «Давай, а якого?»- погодився він. Не встигла я ще й подумати, хто з цих песиків мені більш до вподоби, як чорний нашорошив вуха і раптом ні з того ні з цього розігнав своїх побратимів (тут я узнала як вони потрапляли в двір – перемахнути через паркан для них, як раз плюнути) і сів навпроти мене, заглядаючи своїми розумними очима в мої. «Ну я ж найкращий?» – ніби говорив він усім своїм виглядом. «Ти хочеш залишитися з нами? Добре, будеш наш. А зватимемо тебе...» – і якось само по собі вирвалося –

«Блек!, будеш Блеком!» Щасливою мордахою він тицьнувся в мою ногу-ну гладь же вже!.. Цю ніч, він вже ночував у дворі, вранці провів Сергія на роботу, до самого водоканалу, потім повернувся охороняти мене. В обід пішов проводити мене, до музичної, і залишився чекати. біля парадного входу. Ніяк не міг зрозуміти, куди я діваюсь? Мабуть з тиждень щось вираховував.

Він же не знав, що мій кабінет в цокольному приміщенні, і має окремий вхід, зовсім з іншої сторони))). Але якось виходжу я на перерві з кабінету і спостерігаю картину – сидить мій Блек, діти годують його тістечками та печенюшками, а щаслива моська ніби промовляла – «Ну що, сховалася? А я тебе знайшов!». Блек нізащо не хотів іти додому, поки я в школі, ходив з нами і на базар і в магазин, і до банкомата, і вважав своїм обов'язком захищати нас від усіх собак, навіть від тих, що в наморднику і на повідці. І не важливо, що та собака вдвічі більша – життя в собачій зграї навчило його бути безстрашним і вправним у боротьбі.

Інколи доводилось його за вуха відтягувати від мирного пса, який навіть і не думав не те що нападати на нас, а навіть дивитися в нашу сторону. Хотіли ми того чи ні, але довелося Блека, як справжнього дворового пса посадити на прив'язь. Але натомість він отримав утеплену будуву, влітку персональний навіс із затіняючої сітки, і можливість гуляти вночі. Була у нас тоді ще киця Соня, яка дуже любила сховатися і тихенько сидіти в кущах, поки я перелякано шукала її по всьому двору – киця бо, виросла в квартирі, і не знала, що таке вільний вигул! Блек же, завжди мені вказував носом, в якій стороні її шукати.

Так ми прожили в тому будинку 5 років, потім той будинок почали продавати, купити його у нас не було за що, довелося шукати інше житло. Варіант квартири навіть не розглядали, адже у нас Блек, він звик жити у дворі. Кинути його – та ні за що! Він же наш член сім'ї!! Він самий вірний друг!

В новий двір на Набережній я переводила Блека на повідку. Дійшли без проблем, все сподобалось, але вранці нашого охоронця в новому дворі не було...

Зателефонувала сусідка з Калинової – ваш Блек тут по двору ходить! Чоловік поїхав по нього машиною.. ага, ми горді, в машину не

хочемо! Добре, біжи за машиною, я буду потихеньку їхати... Прийшли-приїхали.

Наступного ранку знову сусідка телефонує – Блек знову там! Знову поїхали машиною. Цього разу, не встигли двері відчинити – де та гордість, дурних нема – сам в машину зстрибнув. Ну, покатавсь він ще кілька разів так, доки звук, що живемо ми тепер тут, і вже нікуди не тікав, побігає собі, та й додому. Тим більше, що в нього тепер тут і друзі з'явилися – в сусідній хаті, після смерті господарки залишились дві собаки Альфа і Валет. Я їх підгодовувала, та так потім і залишила собі.

Тож жили ми всі дружно там з 2019 року.. іще б жили.. якби не..

Наш Блек не боявся нічого, окрім..грому.. Гроза – ще щось занадто страшне, і треба ховатися, або в сарай, або в хату.. Бідолаха так трусився і підскулював, що мимоволі хотілося його притиснути до себе і захистити від того жаху..

Можливо хтось мене буде хейтити, що,мовляв, не возила собаку до лікаря, в клініку і т.д., тримала на прив'язі, але, так трапилось, що Блек захворів. Перевезти його в клініку не було можливості, та й він не давався ні взяти його на руки, ні вколоти, ні закапати носа... я викликала ветлікаря, але.. після невдалої спроби засунути термометра псу під хвіст, лікар сказав, що він нічого не може зробити..

Все, на цьому мої стосунки з нашими місцевими ветлікарями скінчилися.. Чумку ми таки вилікували (доводилось дурити, підливати ліки у воду, в їжу не підмішувала, бо він нічого не хотів їсти). Але то така підступна болячка, що на фоні стресу трапляються рецидиви...

Коли фронт став стрімко наближатися до Покровського прифронта канонада гупала майже цілодобово... А Блек же боїться грому! Бідний пес впав в депресію, повністю відмовився від їжі і води.. Ніякі ліки я вже не могла йому втухати.. він худнув на очах і блукав двором наче ходячий скелет.. після «прильотів» по лісництву ми вирішили виїжджати разом з сусідами, бо на одну сім'ю ми б не змогли винайняти перевізника.. А Блек взагалі зліг і майже тиждень не вставав з місця. Він заліз в сарай, сховався і не подавав жодних звуків.. абсолютно випадково я його знайшла там.. воду він ще трохи пив, але для цього доводилось йому тримати голову...

Серце обливалося кров'ю і розривалося на частини – «приспати» його не піднімалась рука,ми ж майже таке ж пережили і ще майже два

роки після того прекрасно себе почували, може ж і тепер переживем? Але й розуміння того, що у фурі півтори доби він не витягне дорогу.. Тим більше, що окрім нього в тій фурі будуть їхати ще два великих пса – Валет і сусідський Бім, де гарантія, що під час руху хтось із них не накинеться на недужого Блека? Дві останні ночі перед від'їздом я по кілька годин лежала біля Блека і ревіла, я просила його – відпусти нас, ми маємо їхати, маємо рятувати купу життів, людських і тварин..

Але я не прощу собі, що залишила тебе помирати тут самого, і якщо ти раптом помреш, то тебе буде нікому й похоронити.. Йди сам, щоб я знала, що ти тут не мучишся.. Але Блек тільки дивився на мене своїми розумними сумними очима і нічого не говорив...

Вранці, у день нашого від'їзду Блек раптом вийшов з сараю.. поволі перетягуючи худі лапи він таки вийшов.. і.. він почав їсти!.. Але все одно, в нього б не вистачило сил доїхати у тій фурі за 1000 км без води і їжі... А в двох легкових машинах їхало семеро людей, 10 котів, 15-річна чихуахуашка і папуга.. при всьому бажанні Блек би там не помістився..

Ми залишили його вдома.., попросили хлопця, що залишався ще в нашій хаті приглянути за Блеком.. і якщо раптом.. то хоч похоронити, навіть показали де...

Все більше покровчан виїжджало із селища.. Багатьом було дійсно нікуди і нізащо.. Після моєї публікації в ФБ, дехто таки наважився переїжджати сюди, на Рівненщину.

Так ми познайомилися з Наталею, в якої також не було куди їхати, але 5-ро котів і стільки ж собак.. Якось в розмові вона сказала, що знайшла волонтерів, які перевезуть їй собак, приїдуть і заберуть їх вже без неї, за адресою, перевезуть спочатку в Київ, на перетримку, а потім привезуть уже в наше село. В мене блиснула надія – так може й моїх заберуть? (У нас при вантаженні втекла Альфа, не схотіла їхати..) Домовились і моїх перевезти.. Просто величезна подяка неймовірним людям з фонду UAnimals!!!!!!

Позавчора Блек приїхав у Білашів!!!!!! Наталя зателефонувала і сказала що собак привезли, але треба взяти тачку, бо Блек не ходячий, і з машини волонтери несли його на руках додому. Ми з Сергієм вже знали, що в клініці Блеку поставили діагноз – рак печінки 4-ї стадії, і це вже не операбельно. Але головне, що він живий, і він уже з нами! Наклали в тачку соломи, постелили килимок і побігли. Та Блек, зачувши наші

голоси встав, завиляв хвостом, його очі були хоч і стомлені, але щасливі, а я ревіла.. ревіла від почуття провини перед найвірнішим нашим другом, ревіла від розуміння наскільки його любов до нас сильна, що він таки знайшов в собі сили, щоб знайти нас, ревіла і проклинала клятву війну і рашистів, від яких нема спокою нікому, ні людям ні тваринам, і якби не вони, то й не сталося б цього жахливого рецидиву хвороби, ревіла від того, що я заледве не втратила свого члена сім'ї...

Коли посадили його в тачку, то він почав йорзати, як би сплигнути.. ну щож, хочеш сам іти, пішли потихеньку)) Йти не так то і далеко, але під гору. десь до середини гори Блек дійшов самостійно, потихеньку, але зацікавлено обнюхуючи майже кожен кущик, залишаючи на ньому свою мітку)) Потім лапки почали трохи заплутуватись. Я посадила його на тачку і він навіть не ліг, а сидів, їхав і роздивлявся навколишню красу. Поки виїхали нагору, трохи відпочив і знову спробував зістрибнути. Ну, хочеш своїм ходом іти – пішли)) В двір він зайшов як господар, на своїх чотирьох)))

Тепер Блек з нами. В нього тепер є справжній паспорт. Щоправда вік там йому вказали 8 років. Насправді він тільки з нами живе 11-ть, а скільки йому було, коли він до нас прийшов – я не знаю. Я йому говорю – Блек, дивись, ти в нас ще молодун, можна сказати юнак зовсім, тож просто зобов'язаний жити ще довго)))

Шкода, що Альфа втекла і від волонтерів. Зазвичай вона далеко з двору не тікала, хоч і відв'язувалась, а коли забирали Блека, її в дворі не було. Потім хлопці говорили, що вона приходить, її підгодовують, але прив'язатись вона не дається, тікає..

Залишається тільки сподіватись, що з нею нічого не станеться, і вона нас дочекається...

P.S. Дива не сталося, через два місяці Блек помер. Тихо, без скавуління, він подивився втомленими від болю очима на мене, ніби впевнившись, що з нами все в порядку, поклав голову на землю... і його душа відлетіла на райдугу...

Легких хмаринок тобі, найвірніший друже!

***

Привіт із Рівненщини! Любі наші покровчани! Особливо ті, хто говорить, що нікуди їхати. Ми з сусідами також сиділи і говорили – будемо вдома, до останнього, хай і привалить, та рідними стінами.. але... після прильотів по лісництву, після тих пекельних ночей раптом стався «надлом» – треба тікати! Хоча й тільки нещодавно хатинки придбали, ремонти зробили, тож грошей було обмаль. Та разом можна зробити багато чого. Тож ми й вирішили – виїжджаємо разом.

В телефонному режимі знайшли хатинку на Рівненщині. Ми не бачили ні фото хати, ні господаря. Мали бути там уже в суботу, але нас підвів перевізник – замість домовленої 5-ти тонної машини прийшла на 2,5 тонни. Дві сім'ї туди хіба два холодильника і чемодана погрузить.. а в нас же кури, гуси, качки, великі дворові собаки і десяток котів, папуга, старенька 16-річна чихуашка і чотири акваріума. І зерна треба взяти, і консервацію, і картопельку свою..

Ну, не буду довго розповідати як ми обривали телефони перевізників, але все в нас владналося, знайшли 20-ти тонну фуру, за півдня загрузилися і поїхали.. майже в нікуди. Можливо, хтось скаже, що ми занадто ризиковані і бездумні.. але.. ми таки наважились.. Дворові пси разом з курьми-гусьми-качками і меблями їхали в фурі, рибки з усіх акваріумів були запущені в 40-літровий бідон, коти в переносках їхали в 99-ці, папуга з чихуашкою їхали в нашому старому «Опелі». Окрім тварин і нас в легковій авто було методом «тетріса» запхано найцінніше – телевізори, комп'ютери, документи, тож навіть поворухнутися в тих машинах було складно. Ще біля Григорівки (Бунчужного) наш «Опель» вирішив, що нікуди не хоче їхати, і поламався...

Фура нас не чекала, поїхала вперед. Якось підлампічили, поїхали, але й надалі наш «старичок» нагадував нам про свій вік, про те що хоче вже відпочити. Бідний Пашка (папуга), який вважав себе «недоторканим» і ніколи не підпускав до себе близько, висів у клітці, як спіла грушка. Їхати сидячи на жердинці йому було не комфортно, тому він чіплявся дзьобом до прутиків клітки і так собі гойдаючись їхав, пересідаючи на жердинку тільки коли машина зупинялась. Чихуашка Моня їхала у мене на руках. Увесь нявкаючий кошачий хор їхав в 99-ці. Ближче до ночі доїхали до Решетилівки. Так як попереду була ніч і комендантська година вирішили заночувати там, запитали в лікарні, чи

нема у них місця де покласти хоча б дитину і хвору жінку – ан ніт, місць нема. Ну що ж, дрімали сидячи, в мене під головою була клітка з папугою.

Після того, як ми з Пашкою так «переспали» він став більше мені довіряти, і я тепер можу підходити до нього впритул, він запросто їсть з моїх рук. На руки так і не йде – «недоторканна» персона – так недоторканна! Вночі киця Буля – сама свободолюбива і незалежна) зламала переноску і вилізла. Думали втече, але ні, таки вдалося її впіймати. Вранці – знову в дорогу. Старий «опель» все частіше нагадував про свій вік, і врешті вже під Києвом вирішили зробити «передислокацію» в машинах, знайти «опелю» СТО, а 99-ю мчати в Білашів, бо фура уже туди доїхала, чекала нас і шокувала місцеве населення – гав, кря, кукуріку, га-га-га розносилося по всьому селу, там тільки одні рибки сиділи мовчки в бідоні. Усі коти, разом з Пашкою залишились в «опелі» разом з нашими хлопцями. Буля, матуся чотирьох уже дорослих котів, в Покровському нещадно боролася з «літаючими щурами» голубами, які сотнями залітали до нашого курника і об’їдали нашу домашню птицю. Тому її дітки також були навчені ловити птахів. Дуже боялася, щоб ці котики, які вже порозламували переноски і просто сиділи в машині, не задавили Пашку.

Але як виявилось, котам було глибоко пофіг на Пашку, так само як і папужці на них. Отже, наші хлопці застрягли під Києвом на СТО, а ми з сусідкою, її мамою і дитиною помчали у село розвантажувати фуру. Трохи «блуконули», але таки доїхали, заморені, трохи перелякані, розуміючи, що коли вдома загрузалися, нам допомагали знайомі і то це зайняло півдня, а тут все мало лягти на наші плечі. Ще й як виявилось, будиночок розташований посередині вузького провулка, куди фура просто не заїде, тож метрів сто від фури до двору це треба б було усе добро тягати. А ще й дощі пройшли – багнюка, калюжі.. Та тут до нас підійшли три поважних пана, запропонували допомогу завели свого маленького трактора і ми почали розвантажуватися. Поки наші хлопці приїхали – фура була майже пуста!

Десь близько четвертої ночі, постеливши матраци на підлозі, виморені, замучені, повкладалися спати. В такій гулкій і незвичній тиші...В чужій, але добрій хаті, яка прийняла нас і ніби обгорнула теплом і добром. Попереду нас чекає зовсім інше життя.. але ми у безпеці. З надією все ж таки повернутись на рідну землю.

ОСІННІЙ ШТРИХ ВІЙНИ

Відлітають у вирій, кричать журавлі
Бо під ними руїни – великі й малі
Відлітають у синю, задимлену даль
Несучи всьому світу наш біль і печаль.

А внизу схилив сонях голівку свою.
Залишаюсь я, друже в своєму краю,
Бо в землі цій навіки коріннями вріс
Й окропив поле дощик краплинами сліз.

І стоять сиві соняхи тримаючи стрій,
А над ними кружляє дроновий рій.
Чорним золотом закривавлене сиплеться в землю зерно
Та на зло ворогам – проросте все одно!

За зимою – весна, потім літо прийде,
Над полями, мов сонях, знову сонце зійде,
Знов розквітне життя на нащій землі,
Повернуться з далеких країв журавлі.

Ірина Панченко

Кати мого народу,
Які своєю зброєю брудною
Вже зруйнували не одну сім'ю,
Прийшли й мою випалювать землю.

Осінь наповнили хрускотом скотчу,
Люди домівки покидати не хочуть,
А мене прагнуть вигнати з дому
Російські виродки, ім'я яких мені не відомі.

Спорожніле село,
Ледь не всі хатини порожні.
Тут раніше все буяло й цвіло,
Тепер лише часом трапляються перехожі

Все що лишилось від дому –
Пусті білі стіни.
Якісь нові, наче мені не відомі,
Життя мого руїни.

Спакувавши все життя у торби,
Мушу й я покинути свій дім
Хоч якби добре не було у нім.

А душа так і лишилась там,
У Олександрівці,
З загрозою руйнації чи окупації.

***

Зупинити би час
Де батьки молоді,
Де бабуся смакує черешню.

Зупинити би час
І повернутись туди,
Де немає війни.

Та не втримати його у руках,
Він як птах, що рветься на волю.
Журись, не журись,
Треба далі турбуватись про долю.

Бо час іде
Вже й відцвіли дерева
І соком наливаються плоди.
І ти – живи, живи, живи!

***

Яка на смак смачна пора:
Кавуни, черешні, дині
Бігає довкола дітлашня,
А від шовковиць руки сині-сині

Літо – це повернення додому.
Про денну спеку і вечірню втому,
Про вітерець, який лоскоче щоки.
По щіпкому піску на певні кроки.

Кожен місяць наповнений святами Купала,
Спас, Петра й Павла.
Яскраве сонце, що гріє кожен днину
Й дарує світу промінчики тепла.

Літо пахне
Травною, росною, городом,
Це відчуття хрусткої трави під ногами. Це садки, що
пахнуть трояндами.

***

Людей на світі як води у морі
Кожна краплина – діамант.
Хто би що там не казав
Кожен має свій талант.

Є люди пори року:
Холодні як зима
Чи ніжні як весна.

Є люди кольори –
Чорний – це люди сумні і похмурі, Зелений – це люди
спраглі до життя.

Є люди ясне сонце,
Є люди темні хмари,
А є люди засмучений дощ.

А взяти хоч гори і море,
Люди гори мов камінь спокійні,
Люди море як хвилі грайливі.

Та ким би ти не був
Сонцем, хмарою, зимою
Завжди лишайся собою!

***

Життя – це сірник, що швидко згорає
Тож треба горіти поки триває ця мить
Нехай мету ти свою ще не знаєш
Та треба посміхатися, вірити, жить!

«Що подумують люди?»
Скільки тривати це буде?
Скільки ще будеш слухать
Не себе, а когось?

Твоє життя
Як на обочині сміття,
Ніхто на нього не звертав уваги
Воно потрібно лиш тобі!

Замість того щоб хвилюватись «чи встигну?»
Просто іди і роби.
Дощ змиє усі сліди,
Які на землі залишив ти.

Микола Різниченко

ПІСЛЯ НІЧНОЇ АТАКИ...

Подзвони, хто не-будь, подзвони.
Мені важко теж в житті буває.
Де поділись ті, ліричні сни,
А мелодії Божественні, не знаю.

Лиш навколо сіра суєта,
Та думок тяжких, що люди носять,
А причина єсть, війна ота,
Що життя ніби косою косить.

Подзвони, хто знає, подзвони.
Я дзвінку, мов долі порадію,
Порозмовляй, навіть хвилини три,
В живому голосі завжди надія.

Бо нічого кращого немає,
В нашому спустошеному світі.
І тоді живем ми недарма,
Живий голос це сигнал, щоб жити.

СВІТЛО НАДІЇ

Коли падає зірка,
То кожен думає по своєму.
Хтось жаліє за втраченим,
Хтось радіє, це нове життя.
    А вона промайнула,
    Холодна, бездушна, небачена,
    Залишила лиш слід,
    Загадкові якісь почуття.
Доля в нас не простіша,
Страшною війною покроєна,
Тих «зірок» зорепад,
Що свинцем увірвався в буття.
    Як змінився наш світ,
    А свідомість і пам'ять потроєні,
    Що нам вижить потрібно,
    А потім, уже, співчуття.
Підіймайся, народ,
Не ховай свої очі примружені,
Той, хто може й уміє
Тримать за руків'я меч.

Захисти свою землю
І руки батьківські натружені,
Вдар по ворогу лютому
За Віру, за Правду з плеча.
Зірка десь полетіла,
Якщо не згоріла в просторі,
Нам тут жити й творити,
Тут горить наша вічна свіча.
Цей маяк поколінь,
Світить нам у родинному острові,
І це світло надії
Ніколи народ не втрачав.

МИ НЕ САМІ, ГОСПОДЬ ВІН ЗАВЖДИ З НАМИ

Дурманом поросли
Поля не кошені,
Чиїсь садиби-душі
І сади.
А вулицею йде
Любов стривожена...
Зайди сюди, до нас зайди,
Зайди й сюди.
Ми тут зросли.
Навчалися, кохалися,
Вінчалися,
Щоб не було біди.
Тепер сумуємо і в горі,
Що так сталося,
Ти скрізь зайди,
І всіх, всіх обійди.
З тобою поруч ми,
Хоч розбрелись по світові.
Нас з дому вигнала
Нечувана війна.

Все, що змогли,
Ми вивезли і вивели,
Ще з нами пам'ять наша,
Мов струна.

Чи так торкнешся,
Чи повіє вітер
Із місць залишених,
Де наша сторона.

Не дає спокою,
Заморена, невішена,
Але жива, бо в нас
Така одна.

Любов пройшла,
Все тихо, все покинуте,
Вцілілого будинку
Не знайшла.

Лиш церква обгоріла,
Ще тримається,
Стоїть свята й велична
Край села.

Немає дзвонів,
Протягом вітер грається,
Здається все,
Як без людей, одна.

Та на стіні,
Що чудом називається,
За всіх страждає
Ікона Головна...

СУСІДИ ВИЇХАЛИ ВСІ

Навколо мене пустота,
Щось виглядаю:
А десь у глибині душі
Думки читаю.

Писати більше про війну,
Чомусь не хочу,
Про почуття
і про любов,
Лиш проти ночі...
А у ночі, чи спав чи ні,
Знов прилетіло.
Мерзенний спалах на стіні,
Звук зводить тіло.
А я спокійно підіймаюсь,
Бо так хочу,
А ось ікону на стіні
Шукають очі.
А час мине, тінь прошмигне,
Тоді вітаю
Себе, із тим що пронесло
Але вже знаю:
Що в когось горе, щось горить,
Небо палає.
А хтось щасливий все проспав
Цього не знає.
Для нього ранок, ніби завжди,
Розпочнеться.
Зійде туман, а за ним сонце
Посміхнеться...
Біль постраждалих затихає,
Тихо бродить.
Що буде завтра, де і з ким,
Світ колом ходить.
Ніхто не знає,
Й передбачити не може,
А в мене буде ще роботи,
На те схоже...
Чи щось писати, пропустить,
Я лише гадаю,
Але хтось звище, що диктує,
Не питає...

ПРОСТИ НАС ГОСПОДИ, ЗА ВСЕ, НЕВЖЕ МИ ЩОСЬ ТАКИ ЗАБУЛИ

Я ніколи не бачив, порожні,
Від болю спустошені вулиці.
Я б не зміг уявити нізащо,
Так дивно припишклим село.
Усім тілом відчув і душею,
Настільки злочинне тут твориться,
І це важко занадто,
Скільки праці і сил тут лягло.
Де ви, люди села,
І куди ви так раптом поділися?
Де той хаос думок,
І потоки машин, все ж було?
Де ви, діти й дорослі
Хто здійнять на вас руку усмілився?
Де те світле майбутнє
І куди все так раптом пішло?
Я один, мов в пустелі,
Тільки вітер у схованки грається.
А навколо будинки у ранах,
Без дахів і без вікон стоять.
І це наше село,
Що людьми і доробками славиться,
В голові, ніби спротив, щасливі,
Німі кадри, мов тінь, миготять.
Сил немає, повірте,
На це безкінечно дивитися.
Тільки віра й надія
Тих сил пережити дає.
Що все пройде мов сон
І ми зможемо в пошані схилитися
Перед тими, хто в змозі
Село повернути моє.

PS Тільки сонце за обрій сховається,
Все порине у ніч непроглядну,
У такий час собаки бездомні
Боязливо у світ скавулять.

Лиш півень войовничо на сідалі
Опівночі в піснях управляється
Аби щось, у цю ніч не проспали,
Але люди й без нього не сплять.

ЛЕГЕНДА ПРО ЖИВУ ВОДУ

Ой у полі, та ще й при долині,
Криницю копали,
Живу воду для всієї країни
Козаки шукали.

Живу воду, нездоланну силу,
Незайману волю,
А ще спокій, мир, добробут в домі,
Щасливу долю.

Та дістали із тої криниці
Меча золотого,
Вода буде, буде що напиться,
А більше нічого.

Свою силу я вам подарую,
Беріть та гарцюйте.
А все інше самі здобуйте,
Вдома не ночуйте.

І почули козаки те слово,
Гомін скрізь послали,
Взяли шаблі та у руки списи,
Коней осіддали.

Попросили слів напутніх в батька,
Заплакала мати,
Але мусить свій край хтось любити,
Його захищати.

Дують вітри, дують буйні днями,
Та усе зі сходу,
У долині із криниці зранку
П'є дівчина воду.

А горою, з неба, пісня лине,
Козаки співають,
Їм так любо, їхня Україна,
Живе процвітає...
Та з під вітру темна хмара суне,
Небо закриває,
Що то ворог лютий шаленіє,
Козаки те знають.
Та збирають в кулак свої сили,
Зброю та молитву,
Бо вже бачать, знов за Україну,
Йде велика битва.

ЗНЕВІРА

В Гетсиманському саду,
У людей на виду,
Розігралася драма
Небесна.
Поміж тим, хто все здав,
І між тим, хто все знав,
Що він вічний
І знову воскресне.
Так воно й серед нас
У такий важкий час,
Хтось зневірився,
Ладне все здати.
А хтось вірить і йде,
Куди доля веде,
Та не хоче мир
З ворогом мати.
Знову пройдуть літа,
Коли правда свята,
В наші душі мирські
Завітає.

І не зникнемо ми,
В світі, десь між людьми,
Той, хто смерть подолав,
Нас тримає.
Тож у нас єсть резон,
Всім триматись разом,
Бо тоді тільки маємо шанси.
Горе це пережить,
Певний час, що збіжить,
І отримати все,
Не авансом.

Яна Сілецька-Васильєва

***

Це місто в тумані, у вранішній комі.
Ми з ним ще чужі, недостатньо знайомі.
Тут сірість моя нецікава нікому:
Я зайва, як мряка, на склі любовому.
Пірнаю у натовп холодний, байдужий, –
Такий, як і я, від втоми недужий.
Немає душі, щоб вилити душу.
У тріснуту мушлю ховатися мушу.
І десь у минулому люди, що ЛЮДИ, –
Без рідних домівок розкидані всюди.
Стискає від болю і відчаю груди,
Бо так як було, вже ніколи не буде.

***

Нічого не треба. Лиш хочеться...спати....
Коли не дзижчить над будинком шахед,
Коли не роздовбують КАБами хати,
Без пострілів, вибухів, свисту ракет.
Коли...просто спиш. А не ніч в телефоні,
Завмерши всім тілом, читаєш – куди...
Вистрибує серце, холонуть долоні...
А зранку – як привид – вставай та іди.

Чи є в тебе дім, чи немає вже дому...
Чи плечі ще зможуть той хрест донести, –
На жаль, не цікаво в цім світі нікому.
У тебе є ти. І лишень тільки ти...

ПРОЩАЮЧИСЬ

(присвячується рідному краєві)

А груші падають... І трохи холодно.
Фарбує вересень каштани золотом.
Піду над Вовчою туманом-бродами,
Росою вмиюся, розвію спогади.
А КАБи падають... смертельно голосно.
Волосся сплетене косою-колосом.
Заплаче вересень дощами косими.
Піду над Вовчою ногами босими.
А зорі падають... І люди зоряні
Стражданням змучені, війною зморені,
Стоять над Вовчою німі – не скорені,
На вік прощаючись з тими просторами...

***

Стихнуть кроки на сірім асфальті доріг...
В чорний светр одягнеться вечір
І натрусить на небо зірок повен міх, –
Мабуть, вкрав їх у Бога, сердечний.
Кинь у двір хоч одну!.. Заховаю в траві.
У лавандово-м'ятнім дурмані.
На світанку видіння приходять у сни,
Нетривкі, полохливі, останні.
Не буди мене, сонце, пекуче, руде!
Не шукай мою зірку у травах.
По годиннику стрілка навшпиньки іде,
І гірчить моя вранішня кава.
У кімнаті ще сонно, ще темряви мить...
На рожевому ліжку принцеси
Моя зіронька-донечка солодко спить
Моя казка, мій янгол, мій Всесвіт...

***

Стогне мій схід
Вітер завив вовком –
Чує біду мабуть.
Ранку важкі кроки
З КАБами в ритм стануть.
Запах твого поту
Дизель їдкий криє.
Виють вітри сходу,
Наші серця виють.
Десь може є тиша,
Сон і в дива віра.
Нерви – мої вірші.
Піксель – твоя шкіра.
Де нам знайти Бога?
Що ми йому винні?
Стогне мій схід, стогне...
Люди людей тіні...

КАЙ

Чи я з тобою, чи ти зі мною
Зіграли в надто жорстоку гру.
Стікаю кров'ю на полі бою
І ось, здається, на нім помру.
А в тебе навіть нема подряпин.
Підступний тактик, крутий гравець.
В твоєму серці закритий клапан,
Щоб не впускати чужих сердець.
Та я спинаюся знов на ноги,
Іду до тебе з останніх сил,
Горнись до тіла, до крижаного-
Таких «Титанік» не бачив брил...
І замість того, щоб стати Каєм,
Зігріла Герда в яким життя,
Ти б'єшся в друзки із гострим краєм.
І я змітаю тебе... в сміття.

ЯКЩО

Якщо ти мене так волієш змінити,
То краще МЕНЕ ЗАМІНИ.
У клітці (не з золота навіть) сидіти, –
Пробач, але не по мені.
Така, яка є. Може гірша чи краща
За тих, хто у тебе вже був.
Але я ніколи не буду інакша.
Порада: покинув – забув.

ЛИШЕ МІРАЖ

... моїй душі вже сотні років.
І тілу, майже як душі.
Важкі, поспішні, хибні кроки
В життя і смерті на межі.
І скільки ще? Падінь і злетів,
Тривоги, надії, диких втрат?
Стояти тут, на парапеті?
Іти вперед?..піти назад?!
Комусь чужа, комусь байдужа.
Фальшива, дивна, не така,
До біса вільна і недужа...
В чий руці моя рука?
Людина й в натовпі самотня,
Як звір – у клітці власних лаж.
Учора, завтра і сьогодні –
Лише марА, лише міраж.

«МРІЇ»

Віри – жарт

(але в кожному жарті...ну, ви знаєте))

Можливо мені і хотілося б квітів:
Троянд, орхідей, еустоми букет.
Каблучку, поршЕ чи білет на Гаїті,
Парфуми Шанель і від Гуччі жакет.

Можливо хотілося б їсти омарів,
Ходити у спа і на тайський масаж,
На лижах злетіти з вершин Гуадарі,
В салонах робити собі макіяж.
А ще щоб котедж біля Чорного моря,
А в ньому – кухарка і двійко служниць,
Під смак шардоне задивляться на зорі
З шезлонгу, вмостившись туди горілиць.
І наче такі собі мрії зухвалі,
Смішні, нездійсненні для бідних дівчат.
Та мріяти варто, хоч шансів замало.
Чи Всесвіт почує? Не факт, ой, не факт.

ЛІКУЄ ЧАС?

А рану Ви мою пересолили...
Ще ніколи скільки не пила
Води зі сліз, щоб врешті не боліло,
І рана та скоріше зажила.
Я Вам пробачу, що мене зламало.
Але ніколи більше не пущу
В своє життя, якого й так замало,
Як в літню спеку доброго дощу.
Моє ім'я не поминайте всує.
Зітріть із пам'яті, з контактів, звідусіль.
Лікує час? То хай собі лікує,
Аби на рани лиш не сипав сіль...

***

Тут у скорботі голосить світ
Я просто хочу, щоб пішов дощ,
Отак, щоб видно не було сліз.
Червоно-чорні кольори – вздовж,
Жовто-блакитні прапори – скрізь.
Лягти б на землю біля тих плит
І стати квіткою поміж трав.
Тут у скорботі голосить світ,

Неначе з неба до могил впав.
І зі світлин у тіло йде струм
Очей, що дивляться тепер в рай.
Як умістити в душу біль-сум,
Щоб не розчавити її вкрай?
В лампадних вогниках горить мить
Шматує вітер прапорів стрій..
Тримайте, хлопчики, небес щит,
Бо не закінчений ще ваш бій.

Олександр Смородін

***

Українців не поставить на коліна.
Як завжди підло ворог знов напав,
Бомбить він наші і міста і села,
Він вирішив, що легко нас здолав
І в Києві він проведе парад веселий.
Пророкували – сприймем «руський мір»
І квітами їх будем зустрічати.
Навіть подумати не міг їхній кумир
Що будуть танки їхні сотнями палати.
Не знає підлий ворог, що давно
Існує істина одна єдина–
Що як би не старався все одно
Він українців не поставить на коліна.
Пережили ми не одну війну,
І революції, і голодомори
І, хоч несли ми втрату не одну,
Ніхто не діждеться від нас покори.
Ми переможемо, тут сумніву нема,
Розквітне знову славна Україна.
Всі взнали – українці не дарма
В біді згуртовані немов одна родина.

І знов хлібами ниви забувають,
В степах наших, де тліють вражі кості.
Скрізь Україну в світі поважають,
А ворог захлинеться в своїй злості.

***

Три Роки горя, три Роки крові,
Три роки сліз і три роки надій,
Не піддались ми ворожій волі.
Я горджусь тобою, народе мій,

Що пам'ятаєш – ми вільні люди
І не ходити нам в чужім ярмі.
Заповажали нас в світі всюди,
Що не схилились ми в тяжкій борні.

І хоч в наш спротив ніхто не вірив,
Ми гідну відсіч ворогу дали.
І щоб світ у нас таки повірив –
Зламати зуби ворогу змогли.

Як би клятий ворог не старався,
Наш вільний дух йому не подолать,
Від славних предків він нам дістався,
В крові у нас уміння воювать.

Як московський карлик не лякає
Третьою війною світовою,
Та світ на нього вже не зважає
І зі злом готовий він до бою.

А у нас є віра і надія
Що виплекана війни роками,
Що неодмінно збудеться мрія
І Перемога буде за нами.

А воїнів хочу вшанувати,
Низький уклін їм хочу передати,
Несете, ви рідні страшні втрати,
Щоб ми могли і жити, й працювати

***

Навіть птахи вертаються на ту землю,
Де вперше вилетіли з рідного гнізда.
І чужа земля їм навіть неприємна,
А Батьківщину їм забути – то біда.

А як же люди? Недолугі бувають
У нас, що стверджують нам першу ліпшу мить
І Батьківщиною вперто називають
Саме ту землю, де їм зараз краще жити.

Та більшість із нас, то українці справжні,
Що на землі нашій віками вже живуть,
Веселі, роботящі, сильні й відважні,
За рідну землю вони ворога порвуть.

***

Знаю – не злякають українців славних
Скаженої криси злобліві потуги.
Ми вже ворога навчилися бити вправно
І не терпимо ворожої наруги.

Але є ще лютий ворог, що незримо
Встромляє гострого ножа нам у спину –
Корупція неначе іржа невпинно
І методично роз'їдає країну.

Тому, щоб нам повну Перемогу мати
Над існуючими ворогами нині,
Корупцію край нам треба подолати,
Тоді вільно жити в славіній Україні.

***

Тяжка й гірка нам дісталась доля,
Душу вимотала проклята війна,
Нам не злічить принесеного горя,
Закінчатись не збирається вона.

Та не зігнулись українці славні,
Хоч серце й душу смуток обійма.
Весь світ дивується роботі вправній
Й на полі бою, і на полі у жнива.

Нас не зламати і не залякати,
Наш вільний дух витає немов би птах,
До Перемоги рукою подати,
А слава наша не померкне в віках.

***

Аді Rogovceviy до Дня Ювілею.

Вісімдесят п'ять – солідний вік
І здавалось – пора відпочивати.
Та хто діяти постійно звик,
Того нам на дивані не застати.

А ні горе, ні років тягар
Цю славу жінку не змогли зігнути.
І звідки цей душі і серця жар,
Ніяк не можу, друзі, я збагнути.

І коли в наш край прийшла біда,
Крокує Ада із народом в ногу,
І знову, неначе молода,
Допомагає кувати Перемогу.

І з глибин прожитих нею літ
Вона з впевненістю зрить у майбуття,
Не закінчився ще життя політ,
А вічний поклик, це все її життя.

Хай з небес хоралів лле ріка,
А їх підхоплять вдячні українці
І славу пронесуть у віках
Цій милій мужній і славетній жінці.

***

Шестирічне дівча на флейті грає
На Європейській площі у Дніпрі.
Вона пожертви від людей збирає
На поміч ЗСУ у цій війні.

І не одна вона, таких багато
І літніх, і ще зовсім малюків.
І хоч несем ми величезні втрати,
Та вірим – переможемо ворогів.

За цей рік страшної вбивчої війни
Світ бачить, як б'ємося за свободу,
І як би на старалися вороги,
Їм не зламати нашого народу

БАХМУТ

Районний центр на півночі Донбасу,
Звичайне місто, яких сотні в Україні,
Зрозуміло – не за свою окрасу
Воно відоме стало всьому світу нині.

Місто-герой, фортеця нездоланна
Перепоною стало на шляху ворогів.
Була ця перепона ним не ждана,
Шалений опір проклятий ворог тут зустрів.

Під градом куль, ракет, бомб і снарядів
На смерть стоять захисники, неначе боги,
Не лякаються ні танків, ні «градів»,
Тому тут більше гинуть прокляті вороги.

Мов кістка в горлі місто ворогам,
Кремлівський карлик від злості з розуму сходить.
А місто стоїть, немов стійкості храм,
Й силу духу нашого народу доводить.

Ворог руйнує місто в кожному бою,
Колись гарні вулиці уламками вкриті,
Та уламки ці священними стають,
Бо кров'ю наших мужніх воїнів политі.

Настане довгождана Перемога
І це славне, мужнє місто, наче фенікс-птах,
Підніметься з руїни в славу Богу
І ця слава міста не померкне в віках.

СТЕЖИНА

Стежина від батьківського порога
У світ широкий мене змалку вела.
Спочатку це була лише дорога
Не далі краєчку рідного села.

Та я зростав і від тієї стежини
Сотні стежин розійшлись у всі боки.
Скільки стежок пройшов я з тої днини,
Скільки чобіт стоптав за всі ці роки.

Життя прожити – не поле перейти,
Й важкими, й крутими стежки бували,
Та завжди йшов я до своєї мети,
Хоч які б труднощі не випадали.

І оглядаючись на своє життя,
Одну лише стежину бачу я в нім,
Ту, що завжди, немов би для каяття,
Повертала мене у батьківський дім.

Вона пройшла через усе моє життя,
Та стежина від рідного порога,
Пам'ять моя її не забува
І я колись по ній піду до Бога.

КОНВАЛІЇ

Давно сонце за обрій сховалося
І зорі ясні на небі палають,
Мабуть в серці моєму щось сталося
І я на побачення поспішаю.
Десь кохана мене вже чекає
У сад, де колишуться віти,
Вона радо мене зустрічає,
А я їй ніжні дарую квіти.

Приспів: Конвалії, милі конвалії
До нас у травні приходять,
Конвалії, милі конвалії,
Їх пахощі з розуму зводять,
Конвалії, милі конвалії,
Букетик коханій несу,
Конвалії, милі конвалії,
Люблю вашу ніжну красу.
Конвалії, милі конвалії –
Любимі коханої квіти.
Конвалії, милі конвалії,
Її душу можуть зігріти.
Конвалії, милі конвалії,
Своїм ароматом чарують,
Конвалії, милі конвалії,
Вірю – щастя нам подарують

·
В природі і в серці буяє весна,
Вже навкруг ніч травнева панує,
Немов чарівниця казкова вона
Нам двом надію на щастя дарує.

Мила дарунок від мене приймає
І до серця його притискає.
Яка ж вона світла і чарівна,
Моє серце від щастя співає.

Приспів.

МІНІАТЮРИ

Зустрінем не один розмай,
Про мир збудуться мрії,
Але талантами наш край
Ніколи не збідніє.

***

Здолає ворогів нескорена країна
І подивує цим весь білий світ.
Підніметься з руїни Україна
Й розквітне, наче макі цвіт.

Людмила Федоренко

Я ХОЧУ ДОДОМУ!

Вже не згадую зраду-втому,
Втома – не для рядка вірша.
«Я страшенно хочу додому!»—
Аж відкрикують тіло й душа.
Вдома затишно в рідних стінах,
В дім чекає німий поріг:
Намостив споришеве сіно,
Простеливши любов до ніг.
Вдома сад-старожил обперся
Об гілля молодих дерев,
Щоб і яблуня, й вишня, й персик
Пригощали сім'ю. Збере

За столом наша пам'ять гóстей
І в квіткові поля жбурне,
Де пташата з долоні просто
Повертають в життя мене.
Я страшенно хочу додому,
Де мій тато заходить в сни,
Де чудні переливи грому
В дощ вигукують ще з весни!
...Та у хати украли очі,
Зó стін вибили з обідкóм,
А ще – двері і дах. Щоночі
Вона стогне, сліпа, з підков,
З піднавісів, з блаженьких кроков,
Із розтروщених орком рам.
Ще чекає рідненька кроків...
Та що я їй аж звідси дам?
Що я виставлю проти КАБів,
Ефпівішок, шахедів клятих?
Я б зосталася вдома радо...
Та не можу ще смерть обняти.
Як не можу збагнути досі,
Чому віра в житáх згоряє,
Чому в серце стукає осінь,
Чому пекло і жах – без раю?
Дотулитись до стін – не можу,
Поклонитись за світ весь – зась,
За життя і за днину гожу...
Чи вернуся іще хоч раз?
Я не можу поставити кому,
Бо свій сенс утрачають дні.
...Як же сильно боліло дому,
Якщо це все болить в мені?

.

ДОРОГА ДОДОМУ

Так часто осіннє небо затягується хмарами, більше дощовими або просто холодними. Але я їх не відчуваю, я в них – як пір'їнка у хвилях нашого ставка. А ти, напевно, там досі плачеш? За ким більше – за мною, за Крапіком, за Черіком?

Чесно, я хотів би бути з ними вдома, але вдома тебе немає. Я був трохи неслухняним хлопчиком, хотів більше самостійності, бігав гуляти по всій окрузі. І не дуже вірив, коли твоя донька тривожилась і казала: - «Мам, треба збиратися». Але коли почало все частіше бахкати й «прилітати», твій ревливий, ніжний, улюблений, але вже хворий Крапик вирішив навіть не прощатися, щоб не завдавати болю і клопоту, – сховався десь, зник із двору. Черік вас проводжав до машини, потім чекав щодня, потім утік з переноски, щоб знову повернутися: хто ж залишиться з домом, якщо всі поїдуть світ за очі?

А мене тоді й вдома не було. І я, сильний, дорослий Мурчик запанікував. Думав, мене знову зрадили, знову кинули. Ходив до нашої хати, чекав на твою доньку, мріяв про зустріч і родинне тепло. Та коли вже переїхав і спробував звикнути до нового місця, у мене це... не вийшло. Тому вирішив: знайду дорогу, теж повернуся додому і буду разом із Черіком (дасть Бог, і Крапик ще живий) наглядати за хатою, бо вона тепер із такими (вибитими) очима сама не зможе розпізнавати тих, хто може туди приходити. А якщо злодії? На кого ти залишила стільки речей? Пам'ятаєш, мене дві доби не було? То я ходив у розвідку, недалечко, правда. Але після того вирішив, що піду далі. Я ж пам'ятаю твій запах, пам'ятаю запах нашої домівки – я її обов'язково знайду. Не сказав тобі, не пояснив, не попередив, ніяк не видав себе. Не хотів хвилювати, бо ти не відпустила б або заплакала б так сильно, як тоді, коли ворожий шахед розтрощив сусідську хату, а нашу пошкодив вибуховою хвилею.

Я пішов і... заблукав. Тут пісок, а не земля. Тут незнайомий сосновий ліс, а не фруктові садки. Тут якісь канави з брудною зеленою пліснявою, а не балки зі ставками й вербовими греблями. Тут такі високі паркани, що за ними нікого й нічого не видно. Канави схожі одна на одну, з-за парканів гавкають чужими голосами чужі собаки, а люди бриськають на тебе, наче ти страшидло, а не кіт. Ти шукала мене, я це відчував. Ти гукала мене, ти чекала. Я знаю це, знаю. Але я заблукав і

не зміг знайти у цьому чужому селі дорогу не те що до нашої далекої рідної хати, а навіть до твого нового дому, вірніше, тимчасового прихистку для нашої великої родини.

Ти ж знаєш, я вмію панікувати. Але вперше в житті я ще й розгубився. Мені все частіше вчувався твій голос, і я чомусь хотів усе-таки дочекатися, коли ви з донькою заберете Бусінку та Бурана, які змушені були більше місяця ночувати просто неба біля зламаної машини, хотів зустріти їх, поїсти з ними з однієї миски. О, як я хотів їсти, пити, згорнутися клубочком на м'якому стільці й нарешті... відігрітися! Я більше тижня ходив і спав між отими зеленими канавами й високими парканами. Але мені ніхто не показав дорогу, ніхто ні разу навіть кісточку не кинув. Я втратив стільки днів і сили. Й уже почав утрачати надію. Ти теж, мабуть, втрачала надію. Бо вже не кричала у чужий простір і не кликала, а подала оголошення про розшук мене в соцмережу. Я відчув це, тому напружився, зібрав залишки сил і таки вибрів туди, де мене міг хоч хтось помітити – у самісінький центр села.

Помітили... собаки. Я сичав на них і пояснював, що живу тепер тут. А вони на мене гаркали і кричали, що я чужий, що я ніхто. Я казав, що вони безхатки, хоч і місцеві, а у мене є дім і сім'я, до яких хочу повернутися. Я плакав і просив не чіпати, а вони клацали зубами моє тіло й сердито кидали мене об землю, як гумовий м'яч. Я вже не витримував тієї наруги і того болю. Навіть уже нявкати не міг, коли з їхніх пащек мене витягла одна добра панночка. Вона забрала (мокрого, брудного, виваляного в реп'яхах) до себе додому і подзвонила тобі.

Тоді так само йшов холодний осінній дощ, але ти прибігла, забрала мене. Мені так кортіло замурчати і залізти тобі на коліна, потертися об твої долоні. Але... Я був такий слабкий, такий... Уже ніякий. Як сказала лікарка, до якої ви з іншою доброю панночкою повезли мене в міську клініку, «живий мрець». Ти хотіла, щоб я жив. Ти думала, що врятуєш мене уколами, теплом, процедурами. Мені теж хотілося жити. Чесно-чесно. Однак собаки так подавили мої нутрощі, що я не витримав і здався, не став більше боротися. Навіщо я тобі такий? Тому пішов.

Сьогодні знову йде дощ. Знову холодний осінній дощ. І ти знову плачеш. Плачеш у дощ. Це щоб ніхто не бачив твої сльози? А я ж бачу! І хочу, щоб ти, коли стає надто важко на душі, піднімала свої красиві очі в

небо і шукала мене там. І ще: думай, що я просто «загуляв». Надовго. Бо «заснув і не проснувся» – то точно не моє.

Я тепер бігаю по хмарках, як раніше вдома по городу, садках та балках, і спостерігаю за всіма вами. Сумую за тобою звідти. А ти не сумуй, бо в тебе є ціла родина! Просто люби усіх. І плекай у серці надію, що твоя дорога додому не буде аж такою важкою, як дорога твого рудого мовчазного «прийомного сина» Мурчика.

Ірина Фінчук-Цвіркун

ХРАМ МОЄЇ ДУШІ

– Папка, а що ти робиш? – скільки себе пам'ятаю, саме так лагідно бабуся називали дідуся.

– Саджаю черешеньку, – загадково підморгнув дідусь.

– Та хто ж їх їстиме? – допитувалися бабця.

– Тож неодмінно будуть онуки! – впевнено відповів дід.

Вже наступної осені лелека приніс мене, найстаршу серед трьох онуків.

Тяжко відпрацювавши другу зміну на меблевій фабриці, дідусь швиденько поспішав додому – адже маленька Іринка з нетерпінням чекала саме його. І вдень, і вночі я постійно плакала, дідусь обережно брав мене на руки й годинами носив із кімнати в кімнату.

– А що, вже немає меду? – тримаючи в руках пусту трилітрову банку, здивовано запитав дід.

– Іра постійно плаче, то ми вмочимо соску в мед – і вона заспокоюється, – відповіла бабуся.

– Та нехай вона молода та зелена, дід поглянув на мою маму, – а ти стара, чим думаєш? – повчав він.

– За декілька місяців дитина з'їла майже три літри меду! – бідкався господар.

З того дня дідусь прискіпливо контролював моє харчування. В дитинстві я дуже любила засинати поруч із дідусем. З роками він ставав все ошатнішим і об'ємним, тож я тулилася до пуза й сопла собі всю ніч.

– Ось виростеш – і не будеш горнутися до діда, – частенько говорив дідусь.

– Брехня! – заперечувала я, – ще й як буду тулитися! І дітей своїх навчу!

Щось було пророчим у моїх словах. Майже через тридцять років, рюмсаючи, мій маленький син біг спати лише з дідусем.

Бабуся давно вийшли на пенсію і з нетерпінням чекали появи саме онучки.

– Бо оті два бешкетники, – згадуючи дитинство синів, бабця постійно хапалися за голову, – то щось сплять, то шибку розіб'ють, то поб'ються, – жалілася вона.

– А ось онучка...

Ні, що ви! Я була не така! Угледівши мене, чемну та виховану дівчинку, сусідські та домашні коти набирали швидкості й зникали з горизонту. Ті, кому не пощастило вирватися з моїх обіймів, проходили спа-процедури. Що я тільки їм не робила! Вуса та шерсть обрізала, одягала на них одяг ляльки, катала в іграшковому візочку... і обов'язково купання.

Я була дуже комунікабельною, товаришувала з усіма пенсіонерами в окрузі.

На різних заходах і застіллях гості часто дивуються – мовляв, звідки така молода пані знає багато народних пісень. То все мої бабці-подружки – вони співали, а я повторювала.

Мій дім... Тут кожна стежина пам'ятає мої перші кроки, красень-горіх ріс разом зі мною, тут моє щасливе дитинство, перше юнацьке кохання й сльози-розчарування.

Мій дім... Ти чекав мене з навчання в університеті, благословив красуню-наречену, прийняв зражену й покинуту.

Мій дім... Ти став рідним і для мого хлопчика, частиною його дитинства. Нині мого Антона, як колись і мене, мій дідусь міцно тримає за руку й веде на залізницю зустрічати потяг. Вони йдуть недовго, адже залізнична колія простягнута в кінці нашого городу. Важко злічити, скільки потягів ми провели за своє життя.

Мій дім... Ти даруєш мільйон позитивних емоцій, перезавантажуєш душу і тіло, чекаєш нової зустрічі зі своєю дорослою Іринкою.

*Валентина Чепурко
(Ядвіга Сонячна)*

***

Вогнем гірлянда у зимову ніч,
Сміялась крізь засніжені пейзажі.
А в хаті боки вигрівала піч.
Чорнила брови із густої сажі.
Огрядна, по-сільському роздалась.
На білій глині червоніють квіти.
Рум'яна паляниця в ній вдалась.
Смачну скоринку любляють діти.
І віє жар із печі, зігрива.
Уся малеча пригорнулась ніжно.
Чита їм бабця казку про дива.
Про королівну у палаці сніжнім.
І я лечу в палац, що із снігів.
В оте тепло матусине і печі,
Дитячих мрій, далеких берегів.
В зимову казку, у Рідвяний вечір.
Упала зірка у долонь тепло,
Чимдуж спішу із нею я до хати.
Хай спить в снігах розморене село.
А в мене є чим внуків здивувати.

***

– Мамо, я вдома! – кричала в прочинені двері Алька, прийшовши зі школи.

Алька була ще та бешкетниця! Школа була десь за три кілометри від її будинку, аж в сусідньому селі. Отак, юрбою, дітлахи ходили отримувати знання, і, як виявилось, неабиякі, як для сільської школи. Додому пленталися потихеньку, трішки стомлені від довгих уроків, насиченого навчального дня. Хтось із малих обережно обминав грудневі калюжі, вкриті кіркою льоду. Але це не про неї, не про Альку. Бо ж треба було випробувати лід на міцність, а коли той не витримав, то

необхідність перевірити глибину тієї чи іншої калюжі зростала. Отак, з мокрими ногами, в снігу, худенька, але рожевощока й щаслива дівчинка поверталася додому. Добро, хоч щоденник червонів від п'ятірок, знала, матуся похвалить..

Мама лише в долоні сплеснула:

– Знову вся мокра! Ой, швиденько роздягайся, та на піч.

Алька слухняно знімала шкільну форму, переодягалася в домашнє й швидкими рухами забралася на лежанку. Тепло...

В селі багато хто демонтував печі й лежанки, переходячи на сучасніші види випікання хліба чи пирогів. Але це не про Алькину маму. Кругловида, рум'яна, й досі гарна, попри роки й важку роботу, Софія досить вправно володіла кочергою, дістаючи величезні паляниці з гарячої печі.

– Доню, вже й хліб підоспів.

Софія знала, як мала любить смачну скоринку від щойноспеченого хліба. Відламала чималий шмат, влила молока, та й подала доньці на лежанку. А піч, знай собі регоче, помаранчевими язиками лиже розчервонілу цеглу, умліває втомленими жаринками, огортаючи формочки з хлібом, пампушками, та горщик пшоняної каші зі шкварками. Ох і смакота!

Кути печі весною Софія розмальовувала квітами, і полум'яніли вони червоними маками на білій глині, чи рожевіли ніжними мальвами. А довкруз квітів веселими фарбами всміхалися коники. Хтозна чому вони тішились, чи теплomu затишку лежанки, що пахла сухими грушами та яблуками, сухими суцвіттями лікарських трав, чи тому, що так тепло й хороше бути намальованому на цій печі, що не лише зігрівала всю родину, а й була ніби осередком затишку й добробуту. А за припічком сушилися дрова, щоб наступні дні можна було легко розтопити багаття й заіскриться веселим реготом вогник, подекуди потріскуючи й стогнучи. А хлібчик, знай собі, рум'яніє. А горщик, знай собі умліває кашами та запашним борщем.

Той засмажений горщик Алька прихопила з собою в своє доросле життя, і хоч не в печі, а на сучасній газовій плиті, та варились в ньому найсмачніші борщі й каші, тушкувалося, рум'янилося м'ясо, нагадуючи веселе безтурботне дитинство, теплі мамині руки, і веселих коників на огрядній печі. І, вже пізніше, поїхали ті мамині горнятка, разом зі

стурбованою дорослою Алькою в далеку евакуацію, несучи в собі тепло родинного затишку та надію на повернення.

***

Я одягаю на себе чудову вишивану сукню, і, в ту ж мить, уява малює її авторку – Людмилу Миколаївну Боярчук. Колись мені так захотілось вишиваної сукні, кольору неба, а спробуй, купи. Та ще й розмір досить пристойний.

– Буде тобі сукня! – сказала пані Людмила, й давай мене обмірювати вздовж та впоперек, а на мої переживання відносно того, чи вистачить тканини, примовляла, що хорошої людини має бути багато. Виправдання досить переконливе, і я полегшено зітхала. А душа завмирала від передчуття дива. Ще б! Огорнути таку огрядну панну в ніжний, та водночас цупкий льон, справа нелегка. А майстриня міряє та пише цифри, посміхаючись.

– Я тобі там таких квітів навишиваю, що будеш все життя милуватися.

Так і вийшло. Безліч концертів, презентацій, вистав, подорожей, в завжди зі мною моя вишивана сукенка. Чому я пригадала цей момент мого життя під таку тему? Бо це і є правда життя, моя правда. Бо саме такі чудові українські жінки, майстрині і є уособленням нашої нації, культури, ідентичності. Саме ті добрі руки, що створили для мене красу, пекли пиріжки нашим захисникам, плекали онуків, дітей. А я, покидаючи рідний будинок, вирушаючи в невідоме життя евакуації, дбайливо запакувала до валізи улюблену вишивану сукню. Доля розкидала нас по світу, але надія на повернення жевріє і полум'яніє вишиваними квітами на блакитному полотні.

Розмова з Богом
Де сили мені взяти і снаги?
Стою босоніж у святому храмі,
Вже віддала усі жалі й борги
Своїй життєвій вичерпаній драмі.

Валентина Чепурко

СПОВІДЬ

Я стою босоніж просто неба і простягаю до тебе в молитві руки, мій Боже. Я знаю, що ти скрізь, тому зовсім не обов'язково в цей прохолодний осінній день відвідувати твій храм. Я так відчуваю. Вибач, що ніколи не вміла молитися так, як записано у великих церковних книгах. Але я знаю, що це не гріх. Осінь прохолодним смутком огорнула, спочатку мої ступні, потім всі ноги. Мені болить, Господе! Мені так болить, що я хочу фізично заглушити той душевний біль. Не вдається.

... Того дня мені здалося, що небо всією сірою масою стиснуло мене в свої обійми. Чи то були твої обійми, мій Боже? Нестерпний біль в грудях, який каменем важко лягав на серце. Я знала, що рано чи пізно це має трапитися. Бо все в твої руках, руках божих.

Довгих п'ять років відчайдушної боротьби, щоденної та виснажливої. П'ять років надій і сподівань, безсонних ночей, і Його зболене тіло... Він власними руками виготовив твій портрет і щиро благав тебе про порятунок. Ти милостиво подовжував цей термін, цю відстрочку, яка належала нам двом. Іще тобі. Але скрапували листопадним дощем його хвилини разом із моїми слізьми, то були наші спільні слюзи, спільний біль. Я ж обіцяла тобі, Боже, будши ще дівчам, і Йому обіцяла:» В горі й radoщах.» Останніх було менше. І ось, та остання слюза, слюза відчаю, застигла на Його обличчі...

Мій Боже, я вірую тобі. І вірила тоді, коли ти з'єднав наші з Ним руки весільним рушником, як народжувала дітей, як пестила наших внуків, як щоденно рятувала життя іншим з твоєю допомогою. Мабуть, віддаючи своє вміння на порятунок світу, я розтратила себе до крихти, й мене не вистачило на Нього. А втім, ми обоє знаємо, що були безсилі.

Пробач мені, мій Боже, єдиний гріх мого життя. Ти знаєш який, ти знаєш, що не дочекаєшся від мене каяття. Пробач, але ж якби ти міг всім своїм божим серцем відчути мене.

Я крокую далі життям, віддаючи його дітям, онукам, роботі. Але твоє всепрощаюче серце подарувало мені можливість на багрянному заході своїх життєвих сторінок відчути себе Жінкою – великою, справжньою, коханою. Дякую тобі, Боже, за все що маю. Пробач мені мій гріх – бути щасливою в такий час всесвітнього смутку. Твоя воля вища понад усе. Вірую, молюся...

***

«Я вас люблю. О, як я вас люблю!

Але про це не треба говорити.»

Ліна Костенко

Потяг відправляється за п'ятнадцять хвилин. Пероном пропливав ранковий туман, і Леся йшла, огорнута його пеленою, крізь звичний натовп людей широким кроком. Із речей – лише невеличкий наплічник, але ж у ньому було все необхідне. Ось ця святкова сукня для походу в ресторан... Аж очі заплющила, пригадуючи, коли востаннє там була. Усміхнулася про себе, мов дівчисько. Ще з речей – зручне взуття, не менш зручні джинси, косметика, білизна – все акуратно складене на дно наплічника. Амулети для нього, Назара, і ця ікона Покрови Воїнської, що завчасно освятила в храмі, має бути покровителем коханого. Принаймні, вона на це дуже сподівалася. Ще – солодощі, напевно він скучив за домашньою випічкою. На мить зникла, уявляючи зустріч. Наче й не дівчинка вже, скоро сорок років буде, мама хвилюється, на онуків натякає. Але особисте життя, напевно через відданість роботі, обходило дівчину стороною.

Раптовий протяг змусив злегка наїжачитись і вгорнутися в шарф. Він чекатиме її на пероні наступного дня, коли прибуде потяг зі сходу на західну частину України. Туди де він... Леся ще не знала, що чекання в їхньому житті буде значно тривалішим і боліснішим, що знайдені й розлучені війною, вони пройдуть не одне випробування в умовах цієї жахливої реальності. Але ж, молодість бере своє, і кохання палає вище димів, вибухів та неспокою цього часу...

За декілька місяців до цього

... Її « Ambulance» вчергове поспішало на стабілізаційний пункт для перевезення поранених бійців у госпіталь міста N. Цього разу там виникло неабияке пожвавлення, Хлопці гуртувалися по декілька чоловік

ще перед пунктом. У когось накладені гіпс чи шина, ушиті чи затампоновані рани. Найтяжчі за станом поранення бійці лежали на ношах. Декілька автомобілів «швидкої» вже очікували на перевезення. Координатор служби вправно керував етапом сортування. І ось перший поранений боєць з відкритим пневмотораксом – безліч флаконів, дренажі, крапельниці, кисень. Хлопець стиха стогнав, інші, легші за станом поранення, переміщалися самостійно. Леся вправно, завченими рухами робила свою справу. Увімкнула кисневий апарат, підключила монітор, ось цьому треба розчин з ліками замінити, іншого вгорнула в термоковдру. Хлопців було, мов у рукавичці, й вона, одна-однісьнька, мов стебелінка, погойдуючись під час руху салоном медичного автомобіля, всім давала лад. Пливла, мов лебідка, ніжна й турботлива, хоча дещо стомлена.

Пані Леся, – озвався той, що на ношах, – важко вам з нами. Я б на місці вашого чоловіка не відпустив би вас на таку роботу, голос хлопця низький, ще й злегка стримував стогін.

Серце дівчини чомусь гучно закалатало.

Чи вірите ви у кохання з першого погляду? Леся не вірила, скажімо так, до того моменту не вірила.

– А я не маю чоловіка. – Чомусь почервоніла, добре що помітить в такій метушні це було важко.

Він здивувався, намагаючись терпіти біль, спробував продовжити розмову. Але все ж таки, Леся ввела додаткову ін'єкцію знеболюючого. Чи то настало покращення, чи то під впливом ліків, та Назар раптово розговорився. Трішки відчував незручність від назальної канюлі, дренажів та ситуації взагалі через брудний одяг, відкриті рани, але він продовжував говорити. І про своє дитинство, про навчання у Вінниці, службу в Армії, про початок воєнних дій на Сході ще в 2014 році. А ще про маму й тата, про ранній невдалий шлюб. Бійці, мов розуміючи, притихли, пригадуючи свої родини, дехто сором'язливо ховав сльози. Час минув швидко, автомобілі прибули до шпиталю, Оформлення паперів, звичні госпітальні процедури. Назара на ношах покотили першим, і дівчині чомусь боляче стисло груди. Відчуваючи безглуздість становища й непоправність того, що має трапитися, ледь не заплакала. Інші бійці по одному прощалися й тихо переміщалися до приймального відділення.

– В операційну! – сказав хірург до санітарів і хлопця покотили вузьким коридором шпиталю.

Після оформлення всіх необхідних документів, медики з водіями згуртувалися біля буфету, наспіх ковтаючи гарячу каву. Усмінене крізь біль обличчя хлопця, стояло перед очима лікарки, не даючи спокою. Стомлено вийшла на вулицю, підставляючи розпашіле від емоцій обличчя вітру.

Молодий боєць, тримаючи поранену загіпсовану руку, раптово наздогнав дівчину.

– А я шукаю вас скрізь, пані лікарко! Ось, тримайте! Назар просив, щоб ви зателефонували, сподобалися мабуть йому – усміхнувся.

Маленький клаптик паперу з номером телефону тремтів у руках дівчини. Здалося, що це було щось проміжне й глибше, важливіше, що мало трапитися в житті дівчини, а не просто папір з набором цифр.

Як наважилася зробити перший дзвінок, навіть не знала сама. А далі – тривалі розмови по вечорам, і вже звикла до його голосу, до зворушливої турботи на відстані. Операція пройшла вдало, найважче позаду, попереду – тривалий час реабілітації, а потім – така довгоочікувана відпустка.

– Леся, пташка моя, приїжджай неодмінно, знаєш, я хочу познайомити тебе з батьками. Відмова – відхиляється! Я тебе, люба, не відпущу нікуди.

І ось вона сидить в купе свого потягу, їде назустріч своїй долі, своєму палкому нестримному коханню, і хай воно здалося подругам дивним та скороспілим, байдуже. Серце вперто підказувало, що все буде добре,

– Тук-тук, тук-тук, – вистуковувало воно в ритм вагону.

А потяг впевнено наближав час їхньої зустрічі. Як вам здається, друзі? Все у них вийде?

ЗИМОВА КАЗКА

(Казка для дорослих)

Ганнусі в житті пощастило, говорили люди. Бо та мала заможну родину, тато й мама поралися по господарству, мали декілька коней, корівку, свиней, ще й від дідуся лишився чималий шмат землі для обробки. От і поралися всією сім'єю, а дівчинка теж допомагала. Аякже? Й корівку треба видоїти, молоко переробити на сметанку, сир, їсти наготувати. А прати! Треба було йти аж до неглибокої річки, де такі ж самі жінки та дівчата прали білизну, підкотивши спідниці, й виблискуючи голими литками. Влітку ще нічого, а взимку руки червоніли з холоду, набрякали, зашпори пробиралися аж до самої душі. Та нічого не вдієш.

Батько Ганнусі мав суворий характер, хоча свою єдину доньку не зобижав, але виховував у строгості. В неділю сім'я мала відпочинок, збираючись до церкви, то ж, зранку дівчина вплітала в коси найліпші стрічки, ті, що тато привозив з ярмарку, вишивану власноруч сорочку, спідничку, що так чарівно огортала стрункий стан, нові чобітки.'

– Красуня! – милувався батько. На Покрову заміж тебе видам. Вже знаю за кого, за Степана. Теж не з бідних. Я з батьком його вже домовився про все. Вже старі Крамарі й світлицю нову зводять, житимеш як вареник у маслі, в достатку. У Ганнусі аж серденько заболіло.

– Таточку, матусю, не треба за Степана. Він злий, грубий, кажуть, навіть на власну матір здіймає руку. Та й... Я іншого кохаю...

Перед очима дівчини постав силует коханого Василька. Он, вчора, зустрів її в степу, взяв за руку, й так довго заглядав ув очі її волошкові, гладив темні коси. Хоче за дружину взяти Ганнусю, але ж... Хлопець з бідної сім'ї, їх у матері аж п'ятеро дітей, а татко помер. Василько найстарший, от і ходить по наймах, щоб родина хоч як могла звести кінці з кінцями.

Батько, зачувши про кохання дівчини, так розлютився, аж почервонів, мов той серпневий помідор.

– Яке ще кохання? За отого голодранця хочеш?! Не бути цьому! Ніколи, чуєш? Хочеш осоромити наш рід, пов'язавши себе з тими злиднями? Юшку пісну все життя їсти й онуків моїх майбутніх в голоді тримати? Не буде цього. Завтра ж свати від Степана будуть у нас! Таке моє рішення!

Плакала дівчинка гіркими сльозами, поливаючи ними свої квіточки понад хатиною. Хитали ті квітучими голівками, схиляючи їх аж до землі. – Не плач, Ганнусю, не плач, люба дівчино! Ми знаємо яка ти добра душа, скільки плекала нас, як ти тваринок любиш, пташок. Кожного разу підгодовуєш їх, і нас поливаєш, аж з річки воду носиш. Допоможемо тобі, ось, тримай насіннячко наше. Як стемніє, виходь з хатини і йди до лісу стежиною, та нікого не бійся. А дорогою сій потроху насіння, воно проросте квітами, в Василько тією квітковою стежиною тебе знайде.

Подякувала Ганнуся своїм квітам, сповістила про все коханого, та й почала чекати темряви. Ось вже перша зірка блимнула своїми жовтими грайливими очицями з неба, за нею помалу по-старчому виповз старий місяченько, осяваючи стежину для нашої втікачки. Загорнула дівчина свою одежинку до вузлика, та й вирушила в далеку дорогу. Йшла, з острахом позираючи на темний ліс, сіючи квіткове насіння від Василькової хати. Зорі з місяцем освічували дорогу, звірятка з пташками були поруч, підтримуючи. Так дійшла дівчинка до дивної поляни, на якій стояла чарівна хатинка, що буквально тонула в неймовірній красі квітах. Ганнуся підійшла ближче, двері в хату відчинилися самі, ніби запрошуючи дівчину увійти.

Так і залишилася в ній господарювати.

На ранок батько дівчини здійняв неабиякий лемент, шукаючи втікачку, але так і не зміг її знайти. А через деякий час від Василькової хатини стежкою проросли буйні гарні квіти, що вели аж в глиб лісу. Хтось із місцевих селян клявся й божився, що бачив на тому місці диво-хатину, всіяну обабіч казковими квітами, а на деревах виспівували чудернацькі пташки. Молоде подружжя дуже нагадувало Ганнусю з Васильком. А поруч, в іншому будинку ніби проживала мама Василька з іншими дітьми. Врешті-решт, хтось цьому повірив, хтось ні, а наші закохані так і жили собі в хатинці, народили своїх діточок, навколо них виріс цілий хутір, де проживали молоді родини. З часом його так і назвали – Квітковий хутір. Сама там побувала й прихопила на згадку насіннячко тих диво-квітів. Посію навесні, може вквітчає шлях до перемоги?

ЛЕБЕДИНА ВІРНІСТЬ

«Все, все покинуть, до тебе полинуть
Мій ти єдиний, мій зламаний квіте...»

Леся Українка

Я ніколи не думала, що розлука виявиться занадто важким випробуванням для мене. Я ніколи не думала, що без тебе так гірчитимуть світанки, не приваблюватимуть більше своїми молочними туманами, а роси, роси будуть обпикати мої ступні, мов укуси змій. Я ніколи не думала, що найбільшою й найважливішою моєю мрією буде зустріч з тобою. Бодай на декілька годин. Я навіть відчула твій подих на своїй щоці, твій запах, твій поцілунок...

Ось ти обережно витираєш сльози, що прозорими солоними потічками зволожили мої щоки. Ми удвох серед чужого міста, чужих людей – двоє дорослих людей, які блукали життям, піддавалися виру щоденності, з певними зобов'язаннями перед всім світом. Наразі цей світ зобов'язаний нам. Це сонце, яке протягом багатьох років зігрівало наші тіла, окремо одне від одного. Це чуже місто, яке жило своїм буденним життям. Хтось поспішав на роботу чи в інших справах, хтось просто прогулювався вулицями, на дитячих майданчиках бавилися діти, пильні матусі спостерігали за їхньою грою, не забуваючи споглядати новини соцмереж. А ось цей кремезний чолов'яга вигулює свого чотирилапого друга. Світ і, зокрема, це чуже місто живуть своїм життям, і в ньому виділений для нас ось цей брудний шматочок всесвіту на автовокзалі. Ти обіймаєш мої плечі, незграбно тицяєш неймовірної краси букет квітів. Ми удвох, загублені світом і життям, тим життям, яке ми тимчасово полишили на Сході, яке вже давно втратило свою розмірену щоденність і огогорнулося камуфляжною тривоною.

Мій ти єдиний! Квіте мій, зламаний долею, обпечений вітрами й вогнями! І незламний у своєму виборі, найважливішому в твоєму житті. Ти трішки незручно розглядаєш буденність і спокій оточення, в такій незвичності, такому протиріччі з твоїм учорашнім днем, і всіма попередніми днями, які вже давно не рахуєш. Єдиний світлий блиск твоїх вогнів – це КОХАННЯ. Раптове, як постріл, нестримне й шалене, воно охопило нас обох, попри всі умови, здоровий глузд і людські пересуди. Нерозтрачена протягом життя його сила заповонила наш Всесвіт. Дещо сором'язливі від несподіваного щастя, розгублені від того, що знайшлися

в такому гіркому воєнному сьогодні, ми поринули в його полон кожною своєю клітинкою. Той вокзальний клаптик щастя з часом перемістився до нашого особистого власного простору. Нескінченність чекань, переповнених безсонням, болем в серці і єдиним для нас обох бажанням – вижити, перемогти.

Світе мій, моя любове! Лину до тебе в думках аж на край межі, прогіркої від полинів, пошматованої вибухами, обпаленої до самої душі святої Землі української. Квіте мій, змужнілий і загартований життям! Жодна розлука, якою б важкою вона не була, не стане перепорою на шляху нашим. Цей жорстокий світ, переораний безоднями й вирвами, просто змушений обрати свою гнучку проекцію під наше вистраждане кохання...

МОРОЗНИЙ ПОДИХ

Поринаю у свої дитячі спомини, бо тільки там я по справжньому відчувала зиму, тішилася з чудернацьких візерунків на вікні, дивуючись, як може природа творити таку чудасію, там я опанувала катання на лижах та ковзанах. І от вже я мчу серед снігів з невеличких схилів, залишаючи по собі лижню, чи роблю перші спроби катання на ковзанах. Спочатку несміло, незграбно, незважаючи на свою стрункість та легкість, потім досить впевнено. Одна біда – де взяти такі гарні ботиночки з ковзанами? У нашому селі таких не було, то ж, тішилися накладними, міцніше фіксуючи її навкруг черевиків.

А зима глибоко дихала своїми морозами й залишала по собі не лише візерунки на склі, все навкруги було ніби заковане в білі простирадла, які виблискували на сонці. Ялини, ніби навмисно, всі до одної вдягнули сліпучі сукні наречених, ніби хизуючись, дивіться, мов, які ми гарні. А поміж них міцненькі дубочки в срібних кожушках, лапятих рукавицях та шапках, зсунутих набік. Стоять, могутні й самовпевнені, ніби зверхньо схвалюючи наш дитячий лемент, зимові забави.

Але найвеселіше здавалося кататися на санчатах. Легкі, стрімкі, вони з веселим скрипом летіли згори донизу, залишаючи фігурні сліди, впереміш із нашими загубленими рукавичками. Наші щічки червоніли від того морозного подиху, руки мерзли в мокрих рукавичках, штанці, теж мокрі від снігу коцюбили на морозі. Та нам було байдуже. Це вже вдома мама, знімаючи їх ніжно бурчала про ангіну, біль в суглобах на старість, нежить. І вже парувала картопля в кожушках, над якою треба

було дихати, потім пити чай з калини чи нагідок і вперед, на піч, де поруч сушилися глід і трави, мої мокрі чобітки та я сама, натерта якимось скипидаром. Ангіни обминали нас, дітей, десятою дорогою, бо не було в нас часу на їхнє лікування, та й оті диво-печі з діда-прадіда, виганяли всі хвороби начисто.

Ми підростали й проростали в зими тими ялинами-нареченими чи міцними дубочками, тішилися різдвяними святами, потайки вчили заборонені на той час колядки. Але, попри заборони, ми весело колядували й щедрували всім селом, тішачи старше покоління та викликаючи осуд наших вчителів.

Мабуть любов до снігів та морозів залишилася в моєму серці й донині. Щоразу, чекаючи на якісь дива, мовби поринаю у своє казкове дитинство з новорічними святами, сяючими гірляндами, веселими колядками та нехитрими гостинцями від дорослих. Потайки, в душі, виношуючи плани й побажання, які мали здійснитися.

Цього року всі українці мають одне спільне бажання на всіх. І з великим нетерпінням чекаємо на його здійснення, щоб наші діти чи внуки мали можливість поринути в казкове дитинство ковзанів, лиж, санчат, скутих у морози річок, снігових ялин та сріблястих краєвидів навкруги. Ех, ще б оту мамину піч та липовий чай! Жиємо!

МОНОФОН

Час – чаклунка. Чверть чарів чомусь чергуються чеканнями. Чекають...
Чайка чемно черкає черевцем чималий човен. Човен чомусь черпає червні – чарами через часоплин. Чвариться чимала черепаха, часткою черева черкає човен. Човен, чекання, чужий чорнобровий чоловік...
Чомусь чемно червоніє.

Чисті черевички чиргикають човником. Часом чоловік читає. Чудний.
Чоловік чує чигикання чайок, чомусь чекає чар чорноокої чарівниці.
Чотиривіршеве читання чергується чеканням, чигиканням чайок. Часом чути чалапає чагарником чапля. Чути чебрецевий чад. Чашка чебрецевого чаю, чорноока чарівниця – чаюють. Чужий чоловік частується чемно. Чобітки чарівниці черкаються човника, чоло чисте, чомусь червоніє – червень. Чай червонуватий, час чванливий, човен чарівний, чайка чигикає. Чужий чоловік, чарівниця чаюють. Чарівні...

Човник чепуренько чимчикує часоплином...

Чарівниця –Чепурко

МОНОФОН

Сніг сріблом сипався селом. Світ спав, сповитий солодким сном, стишений, самотній. Світе, світе... Сколиши, струси сірість сполоханих снів сріблом серпанків, сонячним сяйвом, скарбницею слів. Солодким солодом смакуй, співай спрагу стиглих снігів. Самотність...смуга світлих споминів... сльози...Стій! Схаменися! Спепеляй смуток світлом, свавіллям сніжинок, спокоєм, стели скатертину строкатих сповідей, сплети сніп скрижанілих слів, смакуй сьогоднішній стан. Смілива, справжня, спозирай слабкість, сама стань сосудом спокус. Стережися стемнілих смутків, стенань. Стань стержнем сили, стебельцем статечності, стежиною сторій слави, спалахом світла. Сумлінно створюй свою судьбу серед снігів, сонних світів, свавілля страху, сльоти. Сподівайся. Стверджуйся. Стрімко сходжуй сьогоднішнім, сміливо сій сонцеспалахом, смарагдовими самоцвітами. Солодцюй себе, справжню.

ЕВАКУАЦІЯ, АБО, ПРО ЩО ГОВОРЯТЬ ОЧІ

(оповідання)

Перше, що мене миттєво вразило – були його очі. Я ще ніколи в житті не бачила, щоб очі людини могли так промовисто говорити. Салон нашої „Ambulance“, був теплий, та, не дивлячись на це, я по-материнському огорнула його міцну статуру термоковдрою, обережно тримаючи ліву руку з крапельницею у вені. Шелестіння полімеру стурбувало мого пацієнта і він зробив спробу підвестися. Його нижня кінцівка, яка мала вогнепальне поранення та осколковий перелом, була надійно зафіксована вакуумною шиною, тож особливих побоювань з мого боку не викликало, та все ж...

Проблискові маячки автомобіля ще більше збентежили хлопця й він раптом напружився. Через значне ураження від контузії розмовляти той не міг й практично не орієнтувався в просторі та часі, але замість нього говорили очі...Ось, під час чергового напруження вони міцно й болісно примружилися й почали з тривогою вдивлятися в задні дверцята автомобіля, де за нами рухалася колона медичних евакуаторів. Потім я прочитала в тих очах переляк, нерозуміння того, що з ним відбувається.

– Тихо, тихо, друже. З тобою все гаразд, ти в безпеці, хоча й маєш поранення. Я – медик, я допоможу тобі й ми наразі їдемо на лікування в госпіталь до міста N.

Хлопець мабуть дещо зрозумів, бо на деякий час заспокоївся й, положивши голову, заплющив очі, але не надовго. Бо навіть у цьому короткочасному сні його зіниці сіпалися, обличчя зводило болісною гримасою й хлопець раптово схопився.

– Ну, чого ти? Все добре, ми рухаємося.

Він поглянув на мене, а в кишені його забруднених камуфляжних штанів раптово задзвонив телефон. Олег, назвемо так цього мужнього бійця, знову нервував, озираючись по сторонах. Його міцне тіло напружилося й він вчергове зробив спробу підвестися. Мої вмовляння вже не допомагали, іще трохи й довелося б кликати на допомогу мого надійного водія Петра. Та зупиняти колону було б небезпечно й це зайняло б певний час, а наразі для кожного пораненого кожна хвилина вартувала дорого. Тож я зробила останню спробу.

– Синку, тихше, синку! Все буде добре! Хлопець раптово заспокоївся, якось розслабився й тут його промовисті очі наповнилися слізьми. Плакав він теж одними очима, й у тих темних глибинах була бездна відчуттів, які мимоволі передавалися й мені. Ось через чергове напруження було видно що йому мариться запеклий бій, вибухи, можливо розмови з побратимами а далі якась невідворотність біди і його очі закричали. Вони закричали всією своєю глибокою душею на увесь салон нашого автомобіля, закричали на увесь світ, благаючи про допомогу, благаючи до здорового глузду ворога, до здорового глузду всієї планети! Я відчула цей крик і від несподіванки аж здригнулася. а його очі продовжували кричати вперемішку зі слізьми, а потім не витримали й заплющилися. Мужня солдатська сльоза котилася по його неголеній щоці, розтікалася гіркими джерельцями по обличчю. Я не мала морального права піддаватися емоціям. Та скажіть мені, чи може спокійно витримувати, хай навіть чуже материнське серце, дивлячись у зболені очі пораненої дитини, й неважливо що тій дитині двадцять чи тридцять років? Чи може воно без плачу й болю витримувати, коли справжня мама телефонує, а відповісти на її дзвінок син не може, й добре якщо тимчасово?

Наша колона рухалася далі. Перш ніж заснути очі Олега мені ще багато про що розповіли, його мужнє тіло то зривалося в бій, то згиналося калачиком від уявного обстрілу ворога, то розчулено затихало від мого:,, Тихше, тихше, сину». Чи то ліки нарешті подіяли, чи стомився воїн від такої напруги, та він зморено заснув, час від часу здригаючись уві сні. Позаду нашого автомобіля рухалася нічна колона, де в салоні кожного автомобіля був один чи декілька поранених, одна чи декілька зруйнованих зболених душ, скалічених тіл, розхристаних до ран людських доль та страждань.

Місто зустріло суцільною темрявою, її розрізали лише наші сигнальні маячки. Лікарня. Вміле й швидке медичне сортування, ось уже найважчі за станом поранені прямують на ношах в реанімаційні відділення чи до операційної. Звична метушня й моє прощальне:,, Тримайся, сину...» Приймальне відділення швидко спорожніло, й тут нарешті відчувалася втома, раптово стало дещо прохолодно. Всі колеги, як у змові, мовчки пили нашвидкуруч приготовлену для нас розчинну каву, відмовляючись від бутербродів. Очі кожного з нас говорили про одне й те ж, ми опускали їх донизу, уникаючи розмов. На пункт базування поверталися з тією ж швидкістю, розуміючи що на сьогодні це не останній евакуаційний рейс, намагалися оволодіти собою...

Йшла перша зима повномасштабного вторгнення російських окупантів на нашу землю. Ми тоді ще не очікували, що це затягнеться так надовго, що варварство, бездушність тих, кому ми так довіряли й вважали своїми братами наскільки цинічне й потворне. О! Доля-доленька! Очі-очі! Скільки ж за ці роки ви мені розкажете того болю й страждань, трагедій та зломів? Господи милосердний! Спаси й помилуй...

ОСТАННЯ ВІРА

Засніжить вечір припарковані авто,
Що вдень ковтали безліч того диму,
Чи хтось подякує зимі? А хто? –
За холод, сніг, за вдалі часом рими.

Засліпне знову в раритетності ліхтар,
А я одна серед чужого міста,
Моя поезія, останній божий дар,
Обом нам вже у світі цьому тісно.
А ніч задовга, як нескорена зима,
Хоча ще сниться дім, що гине в зраді,
Я босоніж побігла б знов сама,
Бо ж він в чеканні мерзне безпораднім.
Чужий вогонь ковтає полум'ям світи,
Судини стигнуть, звужені без міри,
Тобі я, зимо, вірю лиш. А ти? –
Хурделиш снігом ту останню віру...

***

Я з тобою, зимонько, у дитинство лину,
Де метіль-хурделиця обійма хатину,
Де кришталь на дереві сковує гілляччя,
І пташата стихено попід дахом плачуть.
Віє вкотре віхола над стареньким тином,
Я з тобою, зимонько, у дитинство лину,
Де ліпили бабцю ми сніжну, в холоднечу,
Червоніли щічками чи не вся малеча.
Королева Сніжня снилася щоночі,
І різдвяні вогники блискали охоче,
Я з тобою, зимонько, у дитинство лину,
Бо воно ж таке у всіх, зимо, швидкоплинне.
Сніжки за санчатами навздогін летіли,
Січень нам розгортавав білосніжні крила.

Плів крихке мереживо, ніжне, без упину,
Я з тобою, зимонько, у дитинство лину.

НАМАЛЮЮ КАЗКУ

Намалюю казкову планету,
Де засніжить хурделиця вишню,
Сповиває Морозко тенети,
Сніг вкриває листочки торішні.
Намалюю казкову країну,
Без війни, та без евакуацій,
Де зриваю я стиглу малину,
Бджілка мед носить прудко з акацій.
Намалюю мережний світанок,
Сині хвилі, впечатані в холод,
Сонця промінь, що падає в жбанок,
Просто зайця, що плигає поряд.
Намалюю я мамину ласку,
І себе, у веселій інтризі,
Все, що звичне, вже стало за казку,
Закарбовану словом у кризі.

МОЛИТВА МАТЕРІ

Молитва мамина з дитинства ніби пісня,
Торкне чоло теплом сухих гарячих губ,
Як зорі тихі, що нам сяють в небі пізнім,
Як день безсилий ув обіймах сонних згуб.
Молитва мамина – ніжнішої немає,
Долоні разом простягнула догори,
Туди, де Бог мовчить про щось у хмарах раю,
Чекає поки сонце жовтим догорить.
Ясне блакиття нам прокреслює розлуки,
Карбує сонце світла золотистий збіг,
А вже і я сплету в молитві ніжно руки,
Тримаю роду долі вічний оберіг.
А я життя рахую лише на хвилини,
Молитву щиру свято в серці збережу,
Вона ж мені у саму душу з неба лине,
А я увись зруйную вічності межу.

***

Вдягнути б у намисто день похмурий,
Де трунком болю сповнюється розум,
Де промінь світлий ледь пробитись в змозі,
І з хмар будує світ порожній мури.
Молюсь до бога стомлено й понуро,
Невтішні знову час несе прогнози,
Вдягнути б у намисто день похмурий,
Де трунком болю сповнюється розум.
Душі моєї б згоїти тортури,
Я, ніби камінь, в непорушній позі,
Чи йду в туман, сколовши ноги босі,
Хай ніч ще дим цей світанковий скурить,
Вдягнути б у намисто день похмурий.

ДОЩИК

Дощик капає зі стріхи,
Певно в цьому має втіху,
Кап та кап мені в долоньки,
Я найкраща в мамі донька.
То ж, матусю, не сварися,
І даремно не журися,
Дощ налив у двір калюжу,
Нею бігти хочу дуже.
Бризки, гей! Летіть навколо!
По калюжі дивні кола,
Мокрі стали черевики,
До дощу вони не звикли.
Пробіжуся ще я трішки,
В хаті обігрію ніжки.
Мама в таз ллє воду з кружки,
Каже:» Тут тепер калюжка,
Тільки тепла, підігріта,
Не така, як дощ сердитий».
Ну ж бо, грійся ти, малеча,
І мерщій іди до печі».

Гріла ніжки й не відчула,
Як я стомлено заснула,
Снився дощик веселенький,
І моя найкраща ненька.

МАТУСИНА ХУСТИНА

Матусина хустина – ніжне сонце,
Розкинула канва весняний цвіт,
Співуча доля квітне охоронцем,
Вкриває оберегом цілий світ.
Матусина хустина пів століття
На плечі мої барвами лягла,
Зігріла у хвилини лихоліття,
І квітка зріла над верхом стебла.
Матусина хустина, ніби крила,
Розгорнута, тріпоче наче стяг,
Крізь роки напинає цвіт вітрила,
Тепло з красою серед переваг.
Матусина хустина із роками
Не втратила краси яскравих днів,
Ношу я гордо вроду цю від мами,
Моєї долі мудрий переспів.

ЛИСТ ІЗ МАЙБУТНЬОГО

Привіт, моя люба, звертаюсь до тебе!
Ти та, що тримала і сонце, і небо,
Не зрадила віру, оздобила слово,
Доценту спалила себе у любови.
Тримала життя у розірваних пульсах,
Невтішна, в безсонні, не збилася з курсу,
А я би для тебе, де мала підніжки,
Стелила соломку й м'якенькі доріжки,
Відводила дрони з потрібних локацій,
Тримала б за руку в час евакуацій,
Вгорнула від горя в хустину матусі,
Червону калину плекала би в лузі.

Ти, мов безпритульна, не вешталась світом,
Розкинувши руки, як зламані віти,
У мирних світанках писала б сонети,
У сяєві сонця, у просторах лету.
Карбуй кожне слово в безмежжя розлоге,
Чекай на важливу для всіх перемогу.
Долай свою долю – колючу тернинку.
До зустрічі, люба моя Валентинко!

***

Спокутуєш гріхи, о світе мій дволикий,
Для Бога КЛОПІТ це, бо шлях веде в ТУНЕЛЬ,
І десь там, вдалині, слабкі втішають блики,
А поки що є зло, де СТОГІН чути й крики,
Де вітер аж свистить з руйнації осель.
Чвалують тихо дні, без мене пусто вдома,
Лиш КАЗКА навістить згорьованість кімнат,
Зі сходу загірчить війни смертельна втома,
Я ставлю на житті цю відчайдушну кому,
Лише мій чорний КІТ – найкраща із розрад.
Зламалося життя, не скласти і не склеїть,
Сльозиться джерело родинних відчуттів,
Між батьківських стежок не спориші – траншеї,
У зболеність ровів, уздовж душі моєї
Жаринкою надій ще вогник тихо тлів.

***

Вже вечір знов і знов вдягає темну свитку,
Він зустріч готував для нічки-фаворитки,
Розморений садок схиляється до сну,
І осінь обійма калину цю рясну.
На мокрій листопад відблискує заграва,
П'янка чаклунка-ніч свою готує справу.
Гаптує небосхил бурштиновий окрай,
І тиша, ніби блик впаде рядом на гай.

Згадався теплий день, і справ ще цілий кошик,
І вірші, що пишу у свій потертий зошит,
Канву липневих днів, і гуркіт літніх гроз,
Відвертості мої з поезії та проз.

***

Товтограма

Вечір вальсує весною,
Вічність видовищем вуглиться,
Вирва ввірвалась війною,
Віра. Виразніє вулиця.
Вибір вбиває вогнями,
В'яло вологість впечалює,
Вишню вколише вітрами,
Вир відображень випалює.
Відстані, втома, важливість,
Втіха вина виноградного,
Ваша велична вабливість
Ваша відвага відрадная.

***

Весна, весна, впечалена війною...
Впивайся вкрай величністю висот,
Вальсуй, віршуй, вкарбовуй віру, волю,
Вершини, вигин, вибухи... висок.
Весна, весна, в весільній віночки
Вплітай велюр, вечірній вітерець,
Вервечка винятків – війни важкі валочки,
Викурой вцент впечалений вінець.
Весна, весна, ведеш все відлік віку?
Вгортаєш важкість, вакуум війни?
Відчула вибух – всі віконця всліпли,
Втомилась...відчай... вкраденість весни...

ДО МУЗИ

О, любове, крилатая Музо!
Ти душі моїй вічний розмай!
Ти пришилась до серця, мов гудзик,
Сонцесяйний душі водограй!
А без тебе, мов простір хтось звузив,
Чи розлив молоко аж за край.
Ти для мене одвічна потреба,
Стисну пальці, й молюся до тебе.

***

Поезія, моя примхлива пані!
Тобі одній прощаю цю гріховність,
А ти приходиш часто на світанні,
Ранкові сні приносячи в жертвовність.
Сприймаю я проникливо поради,
Мов спрагла п'ю ковток магічних впливів,
Моїх думок вколисаних розрада,
Моє найліпше викохане диво.
Тобі, одній, приречена до денця,
Всотаю чари, миті сокровення,
Тобі пробачу зранення об шкельця,
Червоні краплі болю та натхнення.
Вгорну тебе зірковим палантином,
Вуаль вмережу зніженим ажуром,
Не зникни лиш в омані швидкоплину,
Мені лишивши самоти зажуру.

ОПАДИ

Дощ

Сріблясті краплі, неба сльози
Упали в душу, ніби крик,
Оздоблю віршами і в прозі
Природи цей сумний складник.

Ожеледиця

Ой, не склом шляхи нині стеляться,
Закувало все в мерзлий лід.
Слизько ковзає ожеледиця,
Закрижаніє знов твій слід.

Сніг

Заплітає в коси лагідно сніжинки,
Затанцює з дітьми танець круг ялинки,
Білосніжний красень забілить довкола,
Вкриє білим стежку, вкриє білим поле.

Роса

Напувай вологою трави спозранку,
Кришталем-оздобою замереж огранку.
П'ють тебе по крапельці ельфи всі казкові,
І в тобі купаю я риму свою й слово.

Ранок

Прохолодний ранок п'є туман як брагу,
Ноги миє в росах, перед днем засмаглим.
Одягає свитку і мерщій в городи,
Шле уклін земельці, хай врожайно родить.

День

День напнув вітрила білою габою,
Котить гарбузище дряхлою гарбою,

Босоніж простує в дранім капелюсі,
Вже латає діри у старім кожусі.

Сонце

Сонце в ластовинні котиться у літо,
Щоб за день земельку до душі прогріти,
Наплело ажурю золоті забави,
І – шубовсть за обрій, весело і браво.

Ніч

Нічка темноока до зірок моргає,
Вкрила в темінь шалі верховіття гаю,
Усміхнулась чемно пані ця магічна,
Знає, можна нею милуватись вічно.

Місяць

Місяць черевичком хвастався завзято,
Сріблом все оздобив, нібито до свята,
Гордий і пихатий зачепивсь за хмару,
Попливли по небу, ніби дві примари.

Зорі

Зорі-щебетушки, веселились в небі,
Золотили гострі п'ятикутні ребра,
І сплітались жваво у дива-сузір'я,
Падали із блиском на моє подвір'я.

Вечір

Вечір заплітає у багрянець втому,
Увінчає обрій дня останні зломи,
Запинає землю у квітчасту хустку,
Кожна в сон вгорнулась лагідно пелюстка.

***

Застогнали жита, запалали,
Смуток випав вогнем попід лісом,
Бач, і черга моя вже настала
Пакувати життя у валізу.

Смуток випав вогнем попід лісом,
Де той рай, що так пестив нам очі?
Пакувати життя у валізу
Я не можу! Не буду! Не хочу!

Де той рай, що так пестив нам очі?
Де те сонце, що падало в кухлик?
Я не можу! Не буду! Не хочу
Запечалювать долю, як вуглик.

Де те сонце, що падало в кухлик?
Де той обрій, мережаний синім?
Запечалювать долю, як вуглик?
Розриваються груди в безсиллі.

Валентина Щусь

***

Та хто там знає що вгорі було,
далеко, як зірки над головою,
вітром яким сюди нас занесло,
що змусило зустрітися з тобою.
Хоч не лежала ще рука в руці
і не відомо, що чекає далі,
можливо, жаль чи казка у кінці,
оспівана в чиємусь мадригалі.
Я не питаю ти куди подівсь,
бо вірю, мене знайдеш де завгодно,
а я де б не була, з тобою скрізь,
топталась снігом по слідах сьогодні.
Ти мій єдиний, той, хто назавжди,
невідворотний, неземний і вічний.
У цьому вірші прошу я – прийди
і ставлю в рядку кожнім знак окличний.

КВІТКА

Коли мене спускав на Землю
зі свого Царства любий Бог,
спішивши дуже, я нечемно
не слухала пересторог.
«Там буде сонце дуже рідко,
у людях там суцільний лід,
а ти ростимеш, наче квітка,
зима там не найгірша з бід.
Бо вириватимуть із ґрунту,
топтатимуться по душі,
та ти свою планиду смутну
переливатимеш в вірші.
Що будуть дивно ароматні,
добро лишатимуть в серцях,
хоча рослини є і хатні,
та ти стоятимеш в дверях.
І двері ті відчинить вітер,
досягши вірної мети,
для багатьох могла щоб квітнуть
на тій планеті мудра ти».
Таки я квітка, не людина,
тендітна, трепетна в віршах,
злетіла з неба насінина –
моя замріяна душа.

***

Саме це мені далось,
щоб собою стать вдалось,
як би далі не велось,
буду я радіти.
Хай не зрозуміє хтось,
скаже: «Так би не жилось.»
Але я така от, ось –
вже набридло скніти.

Я піду у майбуття,
хоч не буде вороття
і оце моє життя,
те, що заслужила.
Кожен новий поворот
каже: «Я не ідіот,
а поетка вправна, от.»
Це наворожила.
Скільки плакала я днів,
скільки не збулося снів.
Але хто іще сидів
з музою на шиї?
Наче шалик, наче пух,
відновила муза рух,
настроньчила ліри слух,
утілює мрії.

***

Кожен тут торгує баночками щастя,
по своїх рецептах, хто яке нажив,
їх я не купую, хоч маячать часто.
Всередині – сяйво неозорих нив.
Ниви ті безмежні ждуть раптових кроків,
перервався в грудях стародавній спіч,
не шукає більше у жалю за строком,
умирань до біса рахувала ніч.
Зірочки кровинки устеляють ниву,
вистрибну назустріч птахою йому,
не помітить людство зустріч неможливу
і не зрозуміє сталася чому.
А ми підемо далі по просторах рідних,
повз дерева в сміху, повз очей сапфір,
щиро протилежних, заодно подібних
ніч увіковічить об'єктивом зір.

***

Я повинна цей шлях пройти,
що б не було, все буде добре,
промовляти собі: «Світи!
Світи, серденько, в світ, хорообре».
Може, завжди була мала,
не подібною до Атланта,
але погляд очей – стріла,
але міцність, як в діаманта.
Не прохаю легких шляхів,
та іду по степах у весни,
хто шукав, той знайти хотів,
хто себе знайшов, той воскреснув.
Якщо буде комусь і жаль,
не здригнеться під влучним словом
моя сила духовна – сталь,
я з'явилась не випадково.
Розцвіла, заблищала вже
на весь світ і собою стала,
нехай серденько збереже
лише те, що не розказала.

***

І знов Різдвяна Зірка засіяє,
у світлім Храмі дзвони задзвенять.
Для Бога неможливого немає, –
це варто назавжди запам'ятать.
Які б там не були у нас проблеми,
є відповідь на всі – сила Небес,
саме тому в час благодатний ждемо
з Малятком Божим втілення чудес.
Та за одне найголовніше диво
подякуєм Йому – наше життя,
бо вдячність – це дорога надщаслива
із волею Христа душі злиття.

***

Виборсуйся, випростуйся, лети,
тебе давно чекають далі нові,
не можна світ без перепон пройти,
не можна тугу завжди мати в основі.
Якщо колись повернешся назад,
спустившись до кімнати лабіринту,
з її вікна побачиш врешті сад,
не власну долю, наче, карту бити.
Така вже карма – доля мандрівна;
себе було навіщо хоронити?
Ця рухне раптом, як стіна, війна
і заново навчишся ти ходити.

***

Пережила одне з найважчих лих,
з собою прихопила пару книг
і полетіла, хоч і літаки
більш не літають. Доля навтьоки
пуститися, і парочку кішок,
на жаль, до міста, а не до зірок,
як мріялось в дитинстві і в журбі.
Я від війни сховалась у юрбі.

***

Життя – це мука, мука не даремна,
яка веде угору до зірок,
інакше неба не досягнеш, певна,
щоб полетіти, слід зробити крок.
Найперший, рішення, прийняте завжди вірно,
попри руїни, ще живуть гаї,
і звикнуть ноги, хоч не скрізь і рівно,
і крила сонце вигріє мої.

Життя – це бій і гра на витривалість,
яка скінчиться невідомо чим,
і неможлива в ньому нині сталість,
бо в оці дня війни ядучий дим.
А світ завмер, шукає правду в слові,
мабуть, тому у нас книжковий бум,
роки летять кленово-полинові,
не віддаючи прагнення на глум.
Життя, напевно, безумовне щастя,
я вірю в світло й власне вороття,
і аркуш помережаний крапчастий
розкаже яке щастя це життя.

***

А душа багата, а душа крилата,
мчить, наче на свято, лиш туди, де хата,
чиї стіни теплі ховали від вітру,
але війни вітер та погнав по світу.
Ой погнав по світу у далеке місто,
де чужії люди, як інакше тісто,
де нема простору, серце стіни давлять,
добре, залишились і журба, і пам'ять.
У сльозах втопитись більше не боюся,
ніч для того темна, їй лиш усміхнуся,
хай жалі сховає в небі непогіднім
за тим хатнім раєм у селищі ріднім.
Хай жалі ховає, серденько зціляє,
кращої розради нині не буває,
ніж в подушку мовчки по ночах ридати,
бо почують рідні, бо спить поруч мати.

***

До відчаю, до сліз
додому хочу я,
де впала в верболіз
зоря і там сія.

Де річечка тече
у рідному селі,
де нитку павук тче
ув осені імлі.
Я плачу, я кричу,
хоч німо у душі,
в думках додому мчу
і мчу туди в вірші.
Я хочу тишини,
осінніх ясних днин,
щасливі бачить сни,
спираючись на тин,
дивитися у даль
й не прагнути її.
В душі панує жаль,
в чужій живу сім'ї.

***

Дорослі дяді грають у войнушку,
не краще б було їм сходити в тир,
виносячи на поле вбогі тушки,
поглинув щоб і їх кровавий вир.
У вир війни упала вся країна,
і вже не усвідомлюєш де ти,
керує вбивствами недолюдина.
О, Боже, зглянься! Сонечко, світи!
Рвуть простір то ракети, то шахеди,
під обстрілами вже й моє село.
Кричати до Афін чи до Леди,
щоб жаху цього більше не було?
Душа, наче, потрапила в тертушку,
влаштовуючи на руїнах пир,
дорослі дяді граються в войнушку,
а наші діти граються у мир.

***

Не прийшла до мене листоноша,
засипає рідний край пороша,
засипає, та не біла – чорна,
кровожерлива, безжальна і потворна.
Заважка для кожного ця ноша, –
тупцяти коло чужих дверей,
рукотворна нелюдська пороша
забирає долі у людей.

***

Не можу пригадати, як було до війни,
виходила із хати в обійми тишини,
під зорями пірнала у мрії глибину
і небо цілувала, чекаючи весну.
Ходила по городі, ходила по дворі,
ховаючи насподі те небо, що вгорі.
Чому такий кривавий настав сьогодні час,
що небо лиш лякає, ніч не ховає нас?
Тоді було так добре, манила висота...
Хоч серденько хоробре, та в ньому пустота
сьогодні. Усі сили витрачено на страх,
брєдемо до могили із маками в руках.
У песимізму море, у розпачу ріку,
я знаю що є горе, в тривожну ніч таку
більш не виходжу з хати, не поринаю в сон,
не спить і моя мати. Не зорі в небі – дрон.

МОЛИТВА

Храни нас, Господи, храни,
і від недуг, і від війни,
старих гріхів не спом'яни,
покрив над домом протягни.

Ми дуже віримо Тобі,
не полишай нас у журбі,
даруй у серці благодать
і час, щоб жити, не вмирать.
Любити землю і людей,
ростити хліб, глядіть дітей,
незгоди подолавши вир,
благословляти тишу й мир.
І будувать нові мости,
рікою часу вдаль плисти,
співати сонечку: «Світи»,
будь з нами, Боже, завжди Ти.

***

Я вдячна, Господи, Тобі
за цю присутність при журбі,
диктуєш мрії неземні,
втішаєш душу у пільмі.
Я вдячна, Господи, за все,
Твоя любов нехай спасе
людей далеких і близьких,
(нема далеких серед них).
Не знаю я чому така,
та вірю, доля не гірка,
ходила я туди-сюди,
вирощувала слів плоди.
Якщо для Тебе значу щось,
то знаю, щастя відбулось
і віра в це життя дає
пізнати місце в нім своє.
Пізнати Всесвіт у собі,
у Божі очі голубі
хоч зазирнула я від бід,
доля моя – солодкий плід.

***

Сьогодні буде дивовижний день,
у ньому своє місце знайде диво.
Ти віри в щастя не втрачай лишень
ніколи, а сьогодні особливо.
Бо що робити, коли морок злий
вповзає тихо у душі шпарини.
На світло очі радісно відкрий
і не марнуй більш жодної хвилини.
Щоб все збулось, ти в серці май ліхтар
і вір у день, що буде не з проміжних.
Плекай надалі Богом даний дар
світити й зігрівати саявом ближніх.

НІЧНИЙ ДОЩ

Гітару обів'ю я, наче хвощ,
всі заклики забуду і аспекти,
щоб землю поливав цю тільки дощ —
не кров! Не кров стікала на проспекти.
До річки підійду, на воду гляну,
зозулі співи знову полічу.
Ведуть природи мантри у нірвану,
хоч мавка я, та втримаю свічу.
Лякає і пече відсутність миру.
Як мало сліз, прийми й мої оці!
І лірику закинула, й сатиру
туди, де пензлі, фарби й олівці.
Поміж дерев у лісі заховалась
з гітарою, щоб награвать птахам,
дикункою я назавжди зосталась,
не думаю, куди пішов Адам.
Є молитви, коли заснула совість,
а грім весняний нагадає чий.
Ти май вагу здобути невагомість.
Не все, не все змиває дощ нічний.

***

Душі крайчик вклав у древній сад,
в прозоре небо – висі не боюся, –
а підморгнув і ось планет парад,
розквітнув сад, коли Він посміхнувся.
Ще до гріха пробачив нам усе,
«Мої ж ви любі,» – лагідно промовив.
Життя з землі рослина кожна ссе,
бо сік її людське годує море.
І скільки б не було довкруг облич,
а ти не знайдеш схожого на себе.
Діла Його – не твій порожній спіч,
діла Його – людина від амеби.
Росте до неба нова дітвора,
а яблука спадають з віт невинно,
найкраща і для Господа пора –
це голос тата « На скуштуй, дитино.»

***

Не освідчившись в коханні,
забрав серце в свої далі,
сльози збережу останні
для твоєї я печалі.
Обернусь в зорю небесну,
недосяжну щирю мрію,
а коли знов прийде весна
матиюлу я посію.
Донесе до тебе вітер
аромат мого світанку
і кохання знов розквітне,
ти побачиш його зранку.
Коли сонце над горою,
як дитина, засміється,
зрозумієш, моє серце
завжди поряд з твоїм б'ється.

***

Весна в свої права вступає,
найкраща серед королів,
пташині повертає зграї,
торкається гілок дерев.
Збудила ніжні первоцвіти,
ростить усмішками траву,
радію, що не лише світить,
а й гріє сонечко. Живу!
Усе фарбуючи в зелене,
долоні зігрива землі,
її мистецтво це шалене
дорослі люблять і малі.
Немає в світі ні людини,
попри усі напади зла,
щоб теплої такої днини
весні байдужою була.

***

Та фіналу такого, відомо, ніхто не хотів,
щоб наш рідний куточок раптово став зоною бою,
я посилено переглядаю рілси про котів,
а війна не мовчить, в неї власні стосунки зі мною.
Вийжджає уже на чужину близька Межова
і зависла можливість подібна, як меч над Дамоклом.
Допоможуть чи ні до покійного тата слова,
відступила війна щоб і щоби навіки замовкла?
Безтілесні істоти, прошу збережіть отчий дім,
не брести щоб світ за очі, наче босоніж стернею,
я викрикую вірш голосніш, ніж стріляють, а втім
і війна не мовчить. В мене власні стосунки із нею.
Серце б'ється сильніше і нерви вібрують – струна,
не в лихій війни, а у Господа милості просим,
хто закінчиться перший не знаю чи я, чи вона,
але і після смерті не розірвемо відносин.

***

Нарешті я повірила в добро,
неначе і завжди була такою
спокійною, тримай і далі, бро,
мене, свою ти не впустивши зброю.
У час війни, у темний час війни
наллю у каганець побільше гасу,
молю, сміливий, більше не спинись
на підступах осяяного часу.
А ручка – то продовження руки,
відважне серце довго битись має,
до тебе відпущу свої думки
і молитви, яких завжди чекаєш.
Відстороню зі шляху твого зло
і душу не заплющу на трагічність.
Тобі я, брате, вдячна за село,
за ранок цей і за майбутню вічність.

МОЛИТВА ЗАКОХАНОЇ

Господи, як же не хочеться прощатися з любов'ю, навіть знаючи, що вона безнадійна, а розлука вічна! Як боюсь я знову відчутти нестерпну душевну порожнечу! Не потрібна мені свобода від любові. Свобода без любові неможлива. Мені багато чого довелося пережити, щоб зрозуміти це.

Я молю Тебе про його щастя, думаючи, що воно можливе тільки зі мною. Хай помиляюся і витаю в хмарах, але дуже не хочу приземлитися і опинитися в сірій жорстокій реальності. Інколи здається, що здатна зректися всього світу, лиш би зберегти в серці почуття, яке гріє мене не як сонце, а як зорі – крадькома. Я давно навчилася приймати їх мерехтіння на власний рахунок.

Розставання з коханням буде для мене болючіше, ніж розстання з коханим. Це безнадійне почуття мучило моє серце, немов, хижий голодний звір, але я благословляю ту надщасливу мить, коли, поглянувши на синє небо, вперше помітила яке воно глибоке, бо схоже

на його очі. Вночі я бачу місяць і люблю його тільки за те, що він теж його бачить.

Господи, коли на те Твоя воля, залиш мене безумною в цій любові до кінця, зберігаючи мою душу від хвороби. Я, стоячи на колінах, дякую Тобі за всі страждання, які випали на мою долю від цього безпощадного почуття. Хоч не закінчується розлука, та вона мені не страшна доки я кохаю.

ЯК ДРАКОНИ

Вона ходила вулицями малознайомого передмістя і плакала від туги за домом. За сльозами не бачила навіть квітів, бо то були чужі квіти коло чужих будинків на чужих вулицях в чужому краї.

Чужі люди не втратили своєї Батьківщини, на відміну від цієї жінки. Клята війна чомусь обрала саме її для вручення нового статусу «Після втечі». І хоча від'їхала вона всього десь на півтораєста кілометрів до родичів, але почувалася тут стороннім тілом, ніяк не можучи прижитися і пристосуватися. Лила сльози вдень і вночі, дивуючись, що ця гірко-солоня рідина в її організмі ніяк не закінчиться. Лице опухло, очі почервоніли, в грудях постійно відчувався тиск.

Кожного вечора, одягнувши своє бежеве пальто, яке підкреслювало її фігуру, вона блукала вулицями в марному намаганні втекти від жорстокої ностальгії.

«Дівчино, чому Ви така сумна?» – почула раптом від випадкового перехожого, якого в сутінках не відразу і помітила. « Додому хочу» – відповіла вона, впізнавши того чоловіка, її нинішнього сусіда, якого не бачила близько десяти років, і додала, що приїхала з мамою, втікаючи від війни. Що їхнє понівечене селище ворог продовжує руйнувати КАБами.

«Розумію. На просторі і кури краще ростуть. У мого кума нагорі, де пустир, кури, як свині, а в мене, наче голуби. Зате мої, як дракони, несуть зелені яйця» – почула вона від затятого птахівника і вперше за довгий час усміхнулася, бо не дивлячись на осінній присмерк, помітила наскільки гарні його усміхнені очі.

Потім вже, лежачи в ліжку без сну, вона пригадає: перед від'їздом думала, що цей сусід обов'язково запитає чи вийшла вона заміж, і, як і раніше здивується що ще ні. Хоча для цього в неї було чимало часу – роки

і роки. Але вона і забула, що колись в один з минулих своїх приїздів незадовго до Нового року прямо сказала йому: «У тебе дуже гарні очі».

«Так це ж інша справа» – шепотіла вона після нинішньої короткої зустрічі, несподівано припинивши плакати, коли жовтнева тиха ніч накрила її темним крилом дракона. Та вона забула ще одне: дракони, на відміну від курей, не лише літають, а і вивергають полум'я з пащек...

В ДОРОЗІ

Автобус MAN не їде, а наче, пливе по дорозі, як по хвилі. І хоча їхати ще дві години, але я не сумую. Сидячи спереду, я бачу не лише хвилю-дорогу, як на долоні, а й узбіччя, які, щедре на барви літо, розписало квітками. Пижмо і цикорій, жовте і блакитне, як наші серця.

Літо допливло до екватора, тож на довколишніх полях то стерня, то пшениця, яка з нетерпінням чекає своєї черги стати живодайною духмяною паляницею. А що вже казати про красу соняхів, які свої жовті, аж сяючі голівки, здається, повертають не за сонцем, а за нашим автобусом?

І, звичайно ж, люди, які заходять і виходять. Радісна жіночка в зеленій сукні, що бачить у вікно своїх двох хлопчаків, густо всіяних дитячою напастю вітрянкою. Через це вони нагадують іншопланетян в яскраві плямки. Але для мами вони найрідніші, бо не встигає вона вийти з автобуса, як обидва кидаються в її обійми. Також чоловік, який повертається з госпіталю в незнайоме селище, і добра тітонька терпляче пояснює йому де встати, а він ще й бурчить, замість подякувати. Та жінка, звісно, не ображається, бо вона вдячна йому більше. Як і всі ми.

Я бачу, як над горизонтом нависли темні хмари і це створює неймовірний контраст із пшеницями – індиго та охра, наче на полотні генія...

Далі ми вже «перепливаємо» калюжі, літня злива пожаліла таки мешканців цих країв і їхню городину. Бо спека липневих днів, часом, досягає 39°C в тіні. А скільки тоді на сонці? Добре, що в автобусі, як на кораблі, комфортна прохолода, тому, на відміну від спраглої землі, я навіть води в дорозі не п'ю.

На жаль, дощ оминув наш район. Та незважаючи на це, все було б прекрасним: і дорога, і люди, якби не трупи тварин, яких я за час поїздки бачила три – двох собак і котика. І відразу уявляла, як кожен з них хотів

лише перебігти трасу в пошуках їжі, можливо, навіть не усвідомлюючи небезпеки. Все було б прекрасним: і люди, і дороги...

Далі світ знову осяює сонце і нарешті заблищали, засиніли вдалині куполи нашого Храму. Чи не сліплять вони Бога? Мене засліпили, може, через втомлені після недосипу очі від жаского нав'язливого гудіння над нашою хатою. І хоча моя поїздка була вдалою, та закралася думка, що люди не те що братів своїх менших не жаліють, але і подібних собі. А на Бога нарікати, кажуть, великий гріх.

***

Я бачу, чую і відчуваю цей світ, так як і він мене. Нині, в щедротах літа, світ то обдаровує мене живописними видами і першими плодами, то лякає несподіваними подіями. Але я вже знаю наскільки все в ньому мінливе і непостійне, особливо зараз, коли потрібно хапатися за дрібниці, щоб не збожеволіти.

Світ має багато граней і лише Бог знає якою з них поверне його до мене сьогодні, завтра чи через рік.

Кажуть, на Небі є книга, в якій описане життя людини. А хто її автор? Хочеться вірити, що ми самі. Але як ми могли написати війну?

Світ буває жорстоким і це треба розуміти, часом він ламає волю, відбираючи найдорожче. Але якщо залишає життя, то в глибині серця рано чи пізно обов'язково замерехтить трепетний вогник надії. І поступово день за днем, ніч за нічю він розгоратиметься все більше аж доки знову засяють очі.

Світ ловив мене в липкі тенета несправедливості, але не спіймав. Я приймаю його з усіма його гранями.

***

Я благословляю себе. Я благословляю оточуючих. Я благословляю навіть тих, хто бажає мені зла, бо знаю, що Господь все повертає на благо.

Я благословляю свої хвороби, розуміючи, що завдяки постійному прийому ліків, оберігаю себе від найгіршого. Хто ж знав, що прийде коронавірус.

Я благословляю свій шлях. Зараз, озираючись назад, ясно бачу, що надважкі миті життя були надважливими, бо дали мені мужність, силу і витривалість. Хто ж знав, що буде війна.

Я благословляю Небо і Землю, які з прихильністю до мене годують, тримають і спонукають до росту, наче маленького пагінця, який, коли наступиш зігнеться, але не зламається. І проб'є металеву кірку лихоліття з вдячністю Богу за життя.

Я благословляю своїх рідних і друзів, завдяки яким не зламалася під ударами долі.

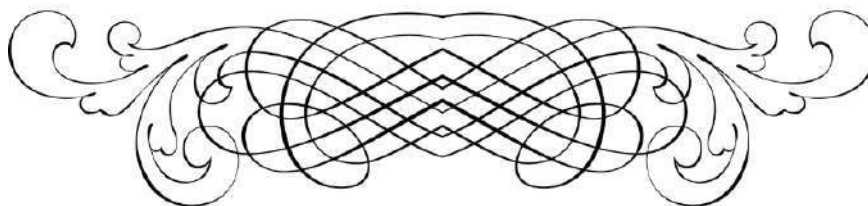
Я благословляю свою долю з твердою впевненістю, що вона щаслива.

Більше не плачучи над минулим, не нарікаючи на теперішнє і не тривожачись про майбутнє, я благословляю рік, день і годину, в які народилась на цій неземній вроді планеті під назвою Земля.

Я благословляю Бога, який давав, дає і, сподіваюся буде і надалі давати мені всі блага.

З вдячністю і радістю я ще раз благословляю себе.

Я благословляю вас.

ЛИТЕРАТУРНИЙ ДЕБЮТ

Меланія Мостова

с. Маломихайлівка

13 років (29.01.2013 р. н.)

учениця Маломихайлівського
ліцею ім. І.Г. Скакуна.

Дуже добра й романтична дівчинка, яка щиро любить свою сім'ю, природу, тварин, має загострене почуття справедливості, не сприймає фальші в людях, мріє про мир для України, про навчання за кордоном та щасливе життя для родини.

Вивчає, крім рідної української, ще й англійську, корейську, російську мови. Уже – особистість. Причому обдарована. Випробовує себе в різних видах мистецтва, але найбільше її талант проявляється в літературній творчості.

Написала чимало віршів, оповідань, казок, паралельно працюючи над текстом власної повісті. Бере участь у різноманітних творчих конкурсах, в основному літературних і часто перемагає. Зокрема Меланія стала лауреаткою Всеукраїнського конкурсу авторської поезії та прози «Яwriter», літературних конкурсів «Добро треба сіяти. Добро має сіяти», «У рідному домі лишається наша душа», «Я так люблю життя у перших квітах», «Настане день і буде Перемога!», «Поезія. Слово. Весна», учасниця і призерка Всеукраїнського конкурсу дитячих оповідань «Маленька хоробра історія» та інших різноманітних творчих перегонів.

ФРОНТОВИЧКА

Коли наші захисники перевіряли двори й хати спустошеного рашистами села, щоб зайняти хоч якісь зручні позиції для подальшої оборони, одному з бійців здалося, ніби поміж дерев у фруктовому садку хтось плаче, аж скавулить:

– Ма-а-ам, ма-а-ам, ма-а-ам...

А тут новий обстріл. І вибухи: бам-бам! бум-бум! Полетіла земля з осколками врізнобіч, накрила, мов жорстокий брудний дощ.

– Перечекаємо трохи, – сказав командир.

– Ма-а-ам, га-а-аав... Ма-а-ам, у-у-у, га-а-аав? – знову долинуло, як плач дитини.

– Ти куди, боєць?

– Я тільки швиденько загляну. Туди й назад. А раптом хтось живий ще... За кілька хвилин крізь воєнну тишу прорвалося:

– Хлопці, а тут – цуценята! Такі милі сестрички і братики, ще й, схоже, породисті. І їхня мама поруч, але вже не дихає. Вбили прокляті зайти! Нікого не жаліють...

Побратими наблизилася до осиротілої собачої сім'ї:

– О-оо... Так це ж лайка! Гарна яка! Була... Діти згинуть тут без мами. Давайте заберемо з собою!

Швидко вподобали й розібрали за теплі пазухи цуциків. Залишалася ще дівчинка, гарненька така, смачно-кремова, аж біленька, як мама.

– Ну, а ти поїдеш зі мною, красуне! – прошепотів боєць, який знайшов тих, хто плакав серед руїн, у пухнасте вушко і ніжно притулив цуценя до своїх грудей.

Група виконала завдання і повернулася на попередню позицію.

– Як же тебе назвати, мала? – підсовував ласощі собачому дитяті боєць, заглядаючи йому в довірливі, але такі пронизливі оченята. – Може, Сніжкою? Або Цукеркою? О, точно, ти будеш Ірескою, солодка моя!

– Га-аву-у-у, – обізвалось цуценя й задоволено помахало хвостиком.

– Значить, домовились. Запам'ятай: ти – Ірес!

– Угу-у-у-ав...

Цілих вісім місяців юна лайка Ірес жила пліч-о-пліч зі своїм новим господарем, командиром і вихователем в умовах війни на самому «нулі», під кулями на Донбасі. Вона стала справжнім другом для Своєї Людини і добре знала, що таке боротися за життя, коли тебе цілодобово хтось

намагається не просто виявити, а й убити. А ще вмiла допомагати людським побратимам у нелегкій їхній роботі, бо ж, як не крути, а вона – мисливської породи.

Вільнолюбна і самостійна собака давно могла б утекти з того пекла. Але ж у неї характер, як у захисників України, витривалий, непохитний, відданий. Та і як могла кинути, зрадити у важкий час тих, хто врятував її і кого вона вважала тепер рідною сім'єю? Адже її врівноваженість, слухняність, а часто і гострий нюх та природний розум приносили користь саме тут. Вона відчувала себе потрібною і навіть ділилася своїм спокоєм та впевненістю з бійцями підрозділу, проте втішала найбільше свого командира і лягала поруч, коли він хотів задрімати, і тицяла своєю доброю мордочкою між коліна, коли хотіла його втішити чи розрадити, і вкладалася калачиком під стомлені ноги, щоб ті відчували тепло, турботу, захист...

А потім її бійцям довелося передислоковуватися. Заїхали, здавалось, у безпечне селище пошукати хоч якогось тимчасового прихистку. Наче й люди привітні, і лінія фронту далеченько за горизонтом зосталася, і розмірене звичне життя тільки в розмовах може добряче обрости тривогами, і волонтери щодня готують та передають якусь конче необхідну допомогу тим, хто обороняє наші землі.

– Нічого, не журись, красуне. Не знайдемо хату, то переночуємо знову в лісосмузі. Чи нам до цього звикати? Ось дійдемо до центру, купимо тобі ласощів і вирішимо, що далі.

Та, видно, рано розслабилися вояки. Попереду, за кілька будинків виднілися місцеві. Теж із собаками. Помітивши військових, вони... відпустили повідки. І пітбулі, два величезні піт булі рвонули до «чужої» так, наче хотіли її розірвати на шматки. Та й розірвали б, якби не захисники. Ледь вирвали Іреску з пащек нападників. Господарі лише насмішкувато, зверхньо поглядали на все це збоку.

– Можна було б подати на цих людців у суд за цькування собаками і зневагу до військових. Але в нас тепер мало часу. Навіть не до пошуків житла – треба рятувати Ірес!

Ох, і нахвилювалися! Думали, не виживе улюблениця. Затисли кров, як змогли, щоб не цабеніла, і повезли в зооветеринарну клініку. Лайці довелося ампутувати передню лапу до самої груднини, зашити бочину, вправити покусану щелепу. Та головне – знімати пережитий

стрес і вчити жити заново. Коли підрозділ мав виконувати чергове завдання, про лайку обов'язково хтось дбав: годували, перев'язували рани, втішали, допомагали підніматися на три лапи.

Згодом постало питання про ротацію. Треба знову вирушати у пекло. А як же Ірес? На «нулі» такій каліці не місце. Бійці пропонували деяким людям у тому ж селищі взяти собаку до себе на тимчасову перетримку, але їм відмовляли, мовляв, своїх клопотів і тварин вистачає, аж поки хтось не порадив залишити бідосою на місцевому базарі:

– Тут є бездомні собаки й коти. Вони не злобні, як ті пітбулі. Дасть Бог, приживеться й ваша.

Так тут хоч притулитися можна під дашком у негоду. І продукти є, і продавці в базарні дні частенько пригощають тварин, тож голодна не буде.

Серце стискалося від болю і жалю, нерозуміння й образи, але довелося так зробити. Залишили. Ірес нерозуміюче дивилася на бійців повними сліз очима, а ті чіпляли на шию кулон з її іменем та своїми координатами і вмовляли не сумувати, а чекати на них тут.

– Ми трішки поб'ємо орків і повернемося. Ось побачиш. Повернемося і заберемо тебе, бо Туди тобі зараз не можна. Ти ж розумничка. Терпи і чекай, фронтовичко!

І вона чекала. Від їжі з чужих рук не відмовлялася, але щодня бігала «чергувати» на кожен вхід і вихід з базарю. Виглядала своїх. Найбільші шрами заростали довго й важко, адже погода загоюванню ран не сприяла – ще й не мінус, але згори то дощ падає, то мокрий сніг.

Одного дня на неї звернула увагу родина, яка приїхала в тутешній зоомагазин по ліки і корми для своїх вихованців. Спочатку Ірес і уяви не мала, хто то такі. Ось старша жіночка задивилась на неї, спитала:

– Чия ж ти будеш, красуне? Тебе загубили чи викинули? Чому сама? Що сталося?

Та хіба собака розкаже, як їй важко боротися за своє виживання? Постояла трішечки, послухала і пострибала в глибину рядів. Таки її (без однієї ноги) Тут ніхто й не пригортав досі, не шепотів добрих слів, не вицілював її заплакані очі, не гладив і не підмазував ліками рани.

– Як Там мої хлопці? – ніби на мить задумалась, а її вже хтось торкає за шию. Уже молодша жіночка, але так схожа на попередню. І красива. І теж від неї віє добротою.

– Ух, яка ти лялечка... Тижнів два тебе тут ще не було. Я б запам'ятала. Сиди, сиди... Я не ображу. Як жаль... Підеш до нас жити? У хаті, не надворі. Будеш подружкою нашому баламуту Річарду. І з баламутом Блеком порозумієшся обов'язково. Вони хороші. Розкажеш їм, яка біда з тобою сталася. Та й жаль тебе тут кидати, хтозна яка зима буде, – примовляє турботливо, водночас набираючи когось у слухавку:

– Мамо, тут така справа... Давай заберемо собаку з базарю додому. Вона гарна. Здається, справжня лайка. Але без ноги. Тільки як? О, та в неї ж нашійник є, а на нашійнику – кулон. Ще б мотузочку...

Мати побігла купувати якийсь легенький повідок, а донька розкрила кулон, на якому прочитала напис: «Ірес. ЗСУ. Номер телефону». І видихнула з полегшенням:

– Це вже легше. Ситуація прояснюється. Дзвонимо господарю і їдемо додому!

Так Ірес потрапила в нову люблячу сім'ю. Звісно, через своє каліцтво спочатку не дуже була грайливою, але в теплі, добрі та ситості через деякий відчула споріднені душі, відкрилася сама, подружилася з усіма, полюбила дім і його господарів. Та найбільше прикипіла до старшої доньки отієї дорослої доньки, яка зі своєю мамою запримітила лайку на базарі сусіднього селища. Саме з нею вона найчастіше поринала в собачі спогади й людські розмови, саме з нею вона знову відчула себе потрібною і важливою! Тут вона заново навчилася жити і діяти як повноцінна: з нею гралися і її тренували виконувати різні команди, її вчили стрибати на трьох лапах через бар'єри, швидко бігати, плавати, радіти. Ірес добре відчувала небезпеку, слідкувала за порядком, давала чистити зуби і лапи. Хоча... інколи й бешкетувала: то ганялася за жабами біля ставка і затягувала в мул Свою Дівчинку, то винюхувала гриби поміж парковою травою і качалася, як у ванні, в опалому листі, то відкривала разом із сильнішим Річардом хвіртку на вулицю й утікала поспостерігати за пташками чи котами, які дозволу на прогулянки ніколи не просять.

Кілька разів до Ірески в гості у нову сім'ю навідувався її попередній господар, наш захисник. Але він завозив смаколиків, трохи грався, розмовляв, просив вибачення, дякував і знову вирушав у дорогу. Бо в нього така робота – важка і дуже небезпечна.

На жаль, нині небезпека наблизилася майже впритул до села, де фронтовичка Ірес нарешті стала щасливою. Родині довелося евакуюватися. З деякими речами і з домашніми тваринами.

Отже героїня розповіді продовжує творити історію власного життя уже в іншій місцевості, але з тими самими улюбленими людьми, які в неї (собаки!) вчаться бажанню жити, силі волі, витримці й відданості.

ЛИТЕРАТУРНИЙ ДЕБЮТ

Варвара Мостова

с. Маломихайлівка

9 років (20.07.2016 р. н.)

учениця Маломихайлівського
ліцею ім. І.Г. Скакуна.

Молодша сестричка Меланії, яка також дуже щиро любить усе і всіх навколо себе, особливо тварин. Здається, немає жодної собаки, кицьки чи пташки, комашки, черв'ячка чи метелика, яких би вона не пригорнула до себе і не подбала б про них. Варвара – дуже сором'язлива і дуже вразлива дитина, яка боляче сприймає і пропускає крізь своє маленьке серденько будь-яку подію.

Мріє про закінчення війни і повернення в щасливе життя у рідному селі, про... заснування й розвиток власної ветеринарної клініки.

Дівчинка обдарована творчо. Вона малює картини і також випробовує себе в різних видах мистецтва, особливо ж любить складати казки й різні оповідки.

І також бере участь у всіляких конкурсах, в основному, літературних. Часто підкорює читачів та членів журі своєю безпосередністю і, звісно ж, перемагає. Зокрема Варя стала лауреаткою Всеукраїнського конкурсу авторської поезії та прози «Яwriter», літературних конкурсів міжрегіонального фестивалю «Веселий Бересток» «Добро треба сіяти. Добро має сіяти», «У рідному домі лишається наша душа», «Не все той лютий, що війна», «Настане день і буде Перемога!», «Поезія. Слово. Весна», учасниця і призерка Всеукраїнського конкурсу дитячих оповідань «Маленька хоробра історія» та інших різноманітних творчих перегонів.

ЧОРНІ ТІНІ

Мій тато, вливаючись у коло побратимів на фронті, взяв собі позивний «Річард». А знаєте чому? Я сама не знаю, але думаю, що це рішення пов'язане з нашим домашнім собакою – великим добряком Річардом. Тато високий, красивий, ставний і, звісно ж, добрий. Там, де йому доводиться зараз нести службу (боротися з окупантами, які лізуть на наші землі), саме доброта зміцнює відносини з іншими захисниками і допомагає витримувати розлуку з рідними. А от допитливість, упертість, наполегливість, бажання йти чесно, прямо ще й тягти за собою все і всіх, що властиві також і нашому улюбленцю, сприяють утвердженню тата як сміливого бійця, який добре розуміє свою справу.

А все почалося з того, що наша сім'я (мама, тато, старша сестричка і я), переїхавши з Києва в село на Дніпропетровщині, захотіла завести таку собаку, щоб стала і другом, і втіхою для кожного з нас. Довго думали, довго придивлялися. А потім зупинилися на оголошенні про цуценят аляскінських маламутів.

Купили оденького. Ростили й балували його, як ще одну дитину. А коли він виріс у великого красеня, то люди стали на нього задивлятися, дивуватися і... боятися:

– Ой, а він не накинеться? Ой, а він не вкусить? Може, ви потримайте міцніше, поки я пройду?

Він хоч і дивиться ото невинними очима з-під красивих брів, але ж великий!

На прогулянках ми тихенько собі підсміювалися в душі над такими недовірливими людьми, хитрувато переглядалися між собою, однак завжди просили перехожих нічим не виказувати перед собакою (і не тільки нашим) свій страх. Та й спускатися зі снігової гірки взимку або купатися на ставку влітку ходили переважно в вечірню годину. Наш Річард у такі моменти не знав, куди подіти свою енергію і як продемонструвати нам своє щастя.

А вдома... Річарду було цікаво все, всі і скрізь. Мама, до речі, досі називає його «мій синок». Він змалку любив, щоб його обіймали, чухали, розчісували, купали... Він навіть казки любив слухати, розвалившись на дивані. Спочатку читали книжки вголос, а потім почали й самі складати різні оповідки. Для нього і про нього. Аякже! Наш пес піднімав демонстративно свої красивезні вуха, схожі на м'якенькі двоколірні плюшеві вироби, нашорошував їх і прислухався, чи справді про нього мова.

Хочете, й вам розкажу одну з таких казок? Так ось...

Маламут Річард був не з тих собак, які просто проходять мимо. Він досліджував кожен сантиметр землі, цікавився всіми, кого зустрічав, і допомагав усім, кому вважав за потрібне. Одного разу, пробігаючи понад ставком до пляжної зони, він побачив сіамську кішку, яку, видно, хтось спересердя зажбурнув аж за кущі очерету. Річард не розгубився: хоч такого й не робив раніше, застрибнув у воду, обережно вхопив тваринку за шию, поклав собі на спину і поплив до берега.

Перелякана кішка оговталася, злізла з Річарда на траву і сказала:

– Дякую тобі за порятунок! Я ж могла втонути, якби не ти... Як тебе звати?

– Мене звати Річард. А тебе?

– Дуже приємно. А я – Чарлі. Давай дружити!

– Давай!

З тих пір маламут і сіамка, здавалося, не розлучалися. Як нерозлийвода стали. Ще й власну команду рятувальників та захисників створили, придумали їй назву «Чорні тіні». Бо й самі мали темну кольорову гаму, і допомагати іншим вирушали переважно, коли вже день закінчувався.

Якось вони за звичкою ввечері прогулювалися вулицею. Було темно і йшов дощ. Навіть ліхтарі на стовпах люди забули включити. Раптом Чарлі та Річард побачили ворону. Та, вже вся змокла й закривавлена, безсило лежала в калюжі посеред дороги. Видно, якась машина пронеслася під дощем і не зупинилася, коли птаха вдарила об скло у тій темряві.

Собака і кішка переглянулися, підійшли до пораненої. Річард обережно взяв її зубами і побіг разом із Чарлі у своє безпечне, тепле і сухе місце. Там, у сіннику покинутого давно дворища було затишно і просторо. Ворона оклигала, але все ще була слабкою. Собака та кішка притислися до неї з обох боків, щоб зігріти своїми тілами, та й поснули.

На ранок наступного дня вже ясно світило сонце і прогрівало промінням усе навкруги. Собака прокинувся першим, але ворони поруч не побачив. Розбудив Чарлі, розхвилювався сам і кішку примусив нервувати. Вже хотіли йти на пошуки. Невже хтось врятовану ними птаху міг украсти? Аж тут... Залітає вона. Жива-живісінька! І весело каркає:

– Привіт, друзі! Ми ж тепер друзі? Ви не мене, бува, шукаєте?

– Ох, ну, ти й чудний! То лежав помирав тут, а то раз – і зник, – забурчав маламут. – А ви, дурні, переживайте...

– Та добре все, вже все добре. Ми, ворони, народ живучий. То що, вирушаємо? Я вас чекаю, – весело відповіла ворона.

– І куди ми? – запитала Чарлі.

– На ферму!

– А навіщо??? – знову здивувався Річард.

Ворона просто змахнула крилами і вилетіла надвір. Невиспані Чарлі та Річард кинули їй услід свої невдоволені погляди, але таки вирушили слідом.

– Що за цікаве створіння? Ми тобі життя врятували, а ти нам навіть ім'я своє не сказала!

– Ото ще біду придумали... Добре, добре. Я – Найт. Таке знайомство підходить?

– Таке підходить. А ми – команда «Чорні тіні». Ми рятуємо всіх, хто в небезпеці та потребує допомоги. Схоже, що тепер і ти, Найте, з нами?

– Візьмете – не відмовлюся. З вами сумно точно не буде.

Коли дісталися ферми, побачили там велику, гарну фрийську кобилу чорної масті, яка, тяжко йдучи по полю, сама тягла великий віз із лантухами якоїсь продукції.

– Це ти про неї? Це через неї ти нас сюди зтяг? – запитав Річард.

– Так, це моя подруга. І я все ніяк не можу її врятувати... Сам не можу. Вона ж там скоро зовсім від такої роботи упаде і загине.

– А тепер ми разом, і в нас усе вийде! – заспокоїли ворона друзі.

Вони тихо підкралися до кобили, кожен зайняв доступну позицію: Річард розгризав упряжку зубами. Чарлі рвала кігтями мотузку на шиї. А Найт дзьобом відривав кріплення, що тримало воза на стременах кобили.

Коли тіло різко відчувало полегкість, коняка злякалася і швидко рушила з місця. Рятівники впали на землю, а Чарлі промовила:

– І це нам така подяка?!

– Та все добре, вона ж нас не бачила! – весело відповів Найт.

Звільнена від тяжкої праці бранка зупинилася, обережно повернулася до незвичного гурту. Поки вона намагалася зрозуміти, що відбувається, невгамовний ворон злетів і посміхнувся на весь свій дзьобище:

– Ось... карр, карр, карр! Ти таки діждалася звільнення! Ррада ж, ррада? Кобила галопом помчала до нього. Найт усівся їй на шию і хотів було представити:

– Я ж обіцяв познайомити. Це – моя подруга Впрр...

– Ну, ти й балакучий. Найте, давай я сама скажу, як мене звати, еге ж? – і повернула голову до нових знайомих.

– Я – Вправна.

– Я – Річард.

– А я – Чарлі.

– Дуже приємно.

– Ну що, йдемо далі? – знову встряг у розмову веселун Найт.

– Та куди ще знову? – спитала сіамка, якій уже хотілося відпочити.

– У ліс! Теж трреба! Трреба!

Кішка сіла на Річарда, ворона – на Вправну. Вирушили навпростець через поле, по якому тягала воза кобила і за яким розкинувся ліс.

– А навіщо нам туди? – перепитав собака.

– По гриби! – знову сміючись, відповів Найт.

– Та нам якось зараз не до жартів, – тихо зауважила ворону Вправна.

– Як ти з ним взагалі дружиш? – уже й Чарлі не витримала цього балакучого птаха.

– Сама не знаю, – пирхнула зо сміху кобила.

– Е-е-е, це вже не смішно! Я ж хорроший, я хорроший!

Коли насміялися всі, то наче й відпочили непомітно. І ось тоді вже Вправна відкрила свій секрет:

– Ми йдемо в ліс, бо там живе моя подруга – чорна вовчиця Вульффія. Вона та її згряя зараз у небезпеці. Сюди на днях наїхало чимало людей зі зброєю.

– Тоді ми врятуємо їх! – загукали «Чорні тіні». Придумали план, виманили так званих мисливців, а насправді браконьєрів із лісу, добряче налякали їх... Бажання полювати на чорних вовків зникло, тому непрохані гості лісу просто роз'їхались ні з чим.

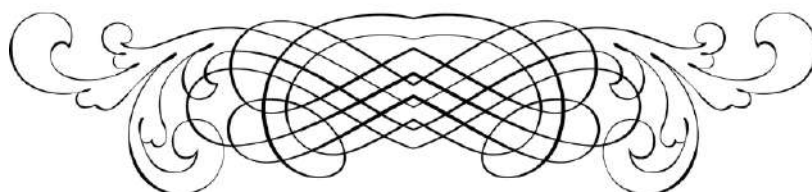
Вульффія була дуже рада побачити Вправну, а кобила заходилася розказувати їй про свою команду рятівників. На це вовчиця тільки посміхнулася:

– Думаєте, я не знала про «Чорні тіні»? Знала. Знала! І чекала. І вірила, що при потребі моя згряя також отримає допомогу. Якщо від нас вам буде треба допомога чи захист, то ми також готові! Дружба, єдність, доброта, розуміння – велика сила.

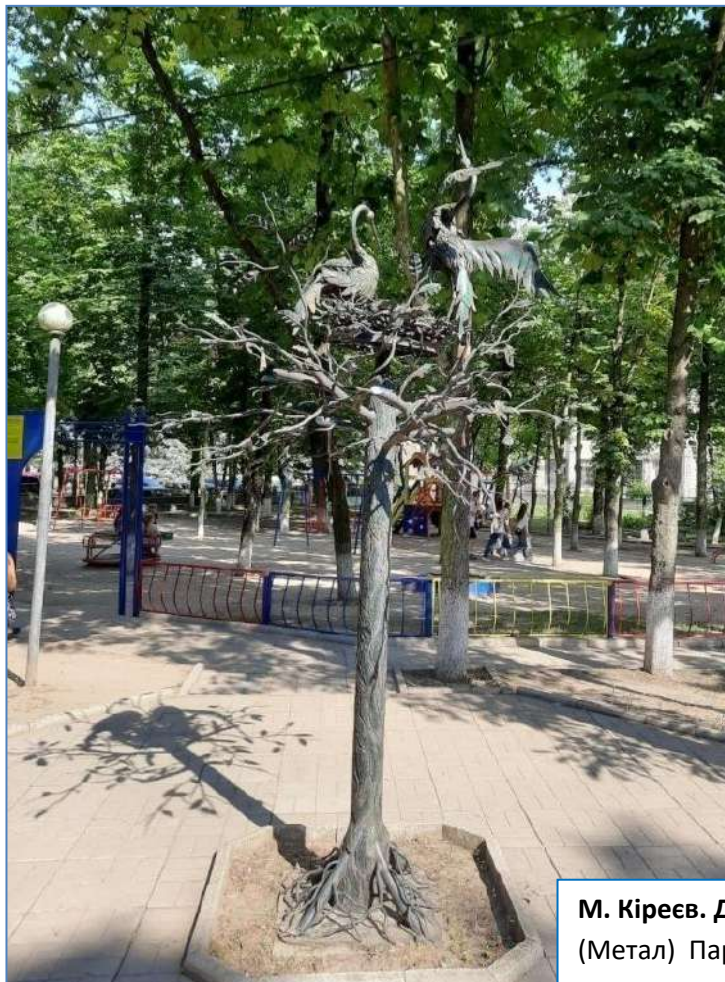
– Це точно, – підтримали її всі звірі. І не важливо, хто ти, який ти – великий чи маленький, з крилами чи з хвостом, на м'якеньких лапках чи на копитах. Головне – не зламатися самому і недати потрапити в біду іншим.

З тих пір слава про команду «Чорні тіні» ще довго ходила не тільки по лісу, по селу, а й по всій окрузі.

...Це – всього-на-всього наша казка для нашого собаки Річарда. Але є у ній щось таке, що сьогодні надає і моєму татові сил і наснаги там, де зараз дуже гаряче, де він потрібний друзям з його команди – бійцям-побратимам і де він виборює в окупантів мирне небо для нас – його найрідніших красунь.

Ремесло яке стало мистецтвом

*В цьому розділі історія про людину, яка перетворює твердість на красу, жар на натхнення, а ремесло – на мистецтво – **коваля Мирослава Кіреєва** из села Олександрівка, який є творцем популярної улюбленої скульптури яка стояла в Центральному парку Покровського. І про те, як у звичайній кузні народжується справжня магія*

М. Кіреєв. Дерево щастя. Скульптура.
(Метал) Парк, с-ще Покровське

Гарячий подих сталі: історія кузні Мирослава Кіреєва

У самому серці села Олександрівка вже понад два десятиліття лунає мелодія молота по ковадлу – це працює кузня, започаткована молодим і завзятим Мирославом Кіреєвим. Молодий, сповнений енергії та мрій, він вирішив не шукати щастя в місті, а вкласти сили у власну справу вдома, на рідній землі. З того часу його справа розрослася у справжню майстерню креативності та

майстерності. Тут створюються не просто металеві вироби – тут народжуються витвори мистецтва. Ковані ворота, що прикрашають двори селян, витончені підставки для квітів, ошатні поштові скриньки, декоративні вазони, міцні козирки над ганками – усе це справа рук майстрів, що працюють поруч із Мирославом. Його кузня стала не лише місцем праці, а й символом гордості для всієї громади. Адже кожен виріб, виготовлений у цій кузні, дихає теплом людських рук, любов'ю до справи та глибокою повагою до традицій. У світі, де все частіше переважає масове виробництво, робота таких майстрів набуває особливої цінності. Мирослав Кіреєв – приклад того, як завдяки праці, наполегливості та вірі у свою мрію можна змінювати світ навколо. Його кузня – це не лише бізнес, це місце сили, ремесла і душі.

